

[Lindenskov]

særlige sociale udvalg, hvor man også kigger lidt på, hvordan beskatningsgrundlaget er på Færøerne, hvordan afgifterne er på Færøerne, og hvordan aflønningerne f. eks. til de ufaglærte er – eller i hvert fald var – i forhold til de danske ufaglærtes lønninger. Det er i det lys, man skal se det forslag, der ligger her i dag.

Selvfølgelig kunne jeg gøre nogle bemærkninger til hr. Askjær Jørgensens motivering for ikke at gå med på dette forslag. Det skal vel ses i sammenhæng med det sociale velyære, når han bl.a. nævner, at vi ønsker ikke at dele sprog med Danmark. Jeg kan bare henviser til, at det prøvede man i sin tid ved indførelsen af reformationen, hvor man sagde, at man kun skulle tale dansk og bruge dansk i skole og i kirke. Men det gik altså ikke, så jeg tror ikke på, at det er nogen som helst løsning.

Hermed sluttede forhandlingene.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Forespørgsel til socialministeren:

Forespørgsel af Askjær Jørgensen (FP):

»Hvilke initiativer agter ministeren at tage for at afvikle den kaotiske situation, der hersker på det sociale område?«

(Forespørgsel nr. F 12. Anmeldt 10/3 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/3 82).

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg skal allerede nu gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle dagsordensforslag først vil finde sted på tirsdag, den 4. maj.

Begrundelse

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skal tillade mig at indlede denne debat med at beklage, at tidligere socialminister Bent Hansen ikke havde helbred til at kunne holde til presset herinde. I socialudvalget havde vi nået at lære at kende Bent Hansen som et godt menneske og et følsomt menneske. Men vi er selvfølgelig meget tilfredse med, at vi nu har fået en meget velkvalificeret minister i stedet for, og vi benytter lejligheden til at ønske den nye socialminister velkommen i folketinget og velkommen til denne debat. Det er jo en hurtig start for den nye socialminister, men vi er klar over, at den nye socialminister er godt hjemme i stoffet vedrørende det socialpolitiske i vort samfund.

Det er heller ikke en forespørgsel, vi har rejst for at lave ministerstorm eller for at trække fronterne skarperer op blandt folketingets partier vedrørende det socialpolitiske, men det er jo således, at det sociale område er et stort område i vort samfund, og da vi ikke har haft en lovgivning i denne samling, der har givet anledning til de store socialpolitiske debatter, har vi fundet, at det var rimeligt, at man fik diskuteret socialpolitikken i Danmark i bred almindelighed.

Vi har lyttet med interesse til det, der blev sagt af den nye socialminister ved hans tiltrædelse, da han blev interviewet i radio, i TV og i pressen vedrørende socialpolitikken sammenhæng med den økonomiske situation i vort samfund. Vi har noteret os med interesse, at den nye socialminister siger, at betingelsen for, at man kan gøre det, man egentlig bør gøre på det sociale område, er, at man har orden i samfundets økonomi. Heri er vi helt enige. Vi er enige i, at vi ikke har en økonomi, der giver os muligheder for at gøre det, vi bør gøre på det sociale område. Så er det jo et spørgsmål om at prioritere, når vi er i den situation, og det er den prioritering af de sociale opgaver, vi godt vil have taget lidt fast på.

Vi har nogle områder, som vi mener er vigtige.

Det er bistandsloven, som blev udarbejdet, før krisen for alvor var erkendt i Danmark, hvor man ikke forestillede sig 70.000 unge uden job. Vort spørgsmål til regeringspartiet, til socialministeren er følgende: Den bistandslov, som blev vedtaget under andre

[Askjær Jørgensen]

forudsætninger end dem, der nu er realiteten, virker den tilfredsstillende i disse krisetider? Virker den efter princippet hjælp til selvhjælp?

Det er særforrådsområdet. Det blev jo udlagt til amterne, idet et flertal i folketinget fandt dette rigtigt. Vi vil nu gerne have at vide, om udlægningen er blevet en succes. Er situationen blevet bedre på særforrådsområdet? Har man sparet penge ved at udlægge den? Eller er man i den situation, at man absolut ikke har opnået forbedringer, men blot har fået en dyrere ordning?

Socialindkomstlovgivningen er nok det, vi er mest foruroliget over. Virker den efter hensigten? Når man er medlem af folketingets socialudvalg, bliver man overdænget med henvendelser fra befolkningen, henvendelser, der går på de utrolig mange uretfærdigheder, der er som følge af socialindkomstlovgivningen. Det drejer sig bl.a. om borgere, der har prøvet på at drive selvstændig erhvervsvirksomhed, og som er blevet påduttet nogle fiktive værdiansættelser af fast ejendom i forbindelse med erhvervsvirksomhed, hvilket bevirker, at de får en helt urealistisk høj socialindkomst og derfor groft bliver underkendt vedrørende sociale ydelser.

Endelig vil jeg nævne et område, som nok ikke vedrører de mange tusinde direkte, men som vi alligevel finder væsentligt. Det drejer sig om ofrene for vold i vort samfund. Vi ser, at vort samfund forråes mere og mere; så vold hører til dagens orden. Uskyldige og sagesløse borgere, der færdes i tog om natten, på gaden eller hvor som helst, bliver slået ned. I nogle tilfælde er det ikke engang berigelses- og sædelighedsforbrydelser, der er årsagen til vold, men blot dette, at narko eller spiritus har gjort mennesker til sadister og voldsmænd. Mener socialministeren, at voldsofrene bliver hjulpet nok i det danske samfund? Det mener vi ikke i fremskridtspartiet.

Vi kan vel ikke debattere det socialpolitiske område, uden at vi må erkende, at det er ti fold vanskeligere at opretholde et socialt sikkerhedsnet, når der er 100.000 arbejdsløse, end når der er fuld beskæftigelse i vort samfund. Krybben er tom, den er meget tom. Derfor er det nødvendigt, at vi diskuterer, hvordan vi bedst kan fordele de sparsomme muligheder, der er. Det håber vi vi kan få en saglig debat om i eftermiddag.

Besvarelse

Socialministeren (Bent Rold Andersen):

Ja, nu får jeg sandelig lejlighed til at sige tak én gang til. Tak for den velkomst, som her blev rettet til mig.

I den forespørgsel, som hr. Askjær Jørgensen anmeldte den 10. marts 1982, påstås det, at der hersker en kaotisk situation på det sociale område, og der rejses det spørgsmål, hvilke initiativer jeg vil tage i den anledning.

I den mundtlige uddybning her i dag stiller hr. Askjær Jørgensen nogle mere konkrete spørgsmål, og det synes at fremgå af dem, at det især er konsekvenserne på det sociale område af den pressede økonomiske situation og den deraf følgende arbejdsløshed, som hr. Askjær Jørgensen har i tankerne.

I det håb, at forespørgslen virkelig er fremsat i en positiv ånd, skal jeg kort opridsede nogle hovedlinjer vedrørende situationen på det sociale område og regeringens politik.

Jeg må for det første naturligvis helt afvise påstanden om, at der skulle være en kaotisk situation på det sociale område. I virkeligheden underbygges sådan en påstand heller ikke af hr. Askjær Jørgensens indlæg her. Det er på den anden side ikke ensbetydende med, at jeg mener, at vores sociale system er fuldkomment. Det ligger jo sådan, at de sociale behov i de senere år er steget ganske væsentligt, bl.a. som følge af den pressede økonomiske situation og den arbejdsløshed, der er fulgt deraf, men også som følge af udviklingen i samfundet i øvrigt, herunder ikke mindst befolkningsudviklingen.

Vi er nu i en situation, hvor vi inden for begrænsede økonomiske rammer – her er vi helt enige – og under stadig ændrede vilkår i øvrigt skal løse stadig flere sociale problemer. Det kan ikke undgå at give anledning til knirken hist og her i systemet, også selv om vi har et af verdens bedste sociale systemer.

Over for dette har regeringen taget udfordringen op med en politik, der både søger at forebygge, at der opstår sociale problemer, og at tilpasse de sociale tilbud til den nye situation, der foreligger.

Som noget af det vigtigste og som noget helt fundamentalt i relation til forebyggelsen af alvorlige sociale vanskeligheder er regeringen fremkommet med en række initiativer til at forbedre beskæftigelsessituationen. Speci-

[Socialministeren]

elt med hensyn til ungdomsarbejdsløsheden har regeringen fundet det påkrævet med en helt ekstraordinær indsats. Jeg kan her hen-vise til folketingets debat om arbejdsministe-rens martspakke, der som bekendt vil blive fulgt op af yderligere initiativer.

Med henblik på at sikre, at de begrænsede ressourcer på det sociale område kommer klienterne mest muligt til gode, har regerin-gen igangsat en proces for at udvikle og fremme alternative, billigere og forhåbentlig også bedre løsninger. Som et eksempel søger vi i høj grad på ældreområdet at imødekome det stigende antal ældres pasningsbehov gennem forbedret bistand i hjemmet og ikke blot ved en ukritisk udbygning af de meget dyre institutionsløsninger.

Hr. Askjær Jørgensen ønsker bl.a. at vide, om bistandsloven under de nuværende øko-nomiske forhold fortsat virker efter princip-pet hjælp til selvhjælp. Hertil vil jeg sige, at det er min vurdering, at bistandsloven fortsat giver mulighed for, at det offentlige kan træde til med den hjælp, der passer bedst i det enkelte tilfælde, med henblik på først og fremmest så vidt og så tidligt som muligt at afværge en truende social deroute. Målet er jo, at der skal ydes ansøgeren en sådan støt-te, at den pågældende bliver i stand til at klare sig selv. Med de - ganske vist meget væsentlige - begrænsninger, der ligger i omfanget af arbejdsløsheden, opfyldes dette mål faktisk også i den nuværende økonomiske situation, men det kan ikke nægtes, at udgif-ten selvfølgelig er blevet betydelig større, end man oprindeligt havde forestillet sig.

For så vidt angår spørgsmålet om hjælp til personer, der bor i eget hus, kan jeg oplyse, at der efter bistandsloven så vidt muligt skal ydes de pågældende en sådan hjælp, at forbi-gående vanskeligheder ikke medfører, at de tvinges til at lade huset gå på tvangsauktion. Hvis der er tale om en rimelig husudgift, vil det sociale udvalg også skulle se bort fra be-siddelse af sælgerpantebreve, som kommer fra den tidligere ejendom, såfremt det har været en forudsætning for at klare terminer-ne i det nye hus. Men der kan være tilfælde, hvor husudgifterne ikke står i et rimeligt for-hold til familiens indtægtsmuligheder, og så kan det komme på tale, at man tilskynder familien til at flytte til en mere hensigtsmæs-sig bolig. Begrundelsen er naturligvis bl.a., at det ikke er rimeligt at fastholde familien på

et leveniveau, som den ikke vil være i stand til at videreføre.

Med hensyn til det problem omkring volds ofre, som blev rejst af hr. Askjær Jør-gensen, kan jeg bemærke, at der er mulighed for at yde hjælp efter de almindelige regler i sygesikringsloven, i dagpengeloven, i bi-standsloven og i pensionslovene. Disse love skelner jo ikke mellem ofre for vold og ofre for sygdom eller andet, men søger at dække den pågældendes økonomiske behov og be-handlingsmæssige behov uanset årsagen til deres vanskeligheder.

Men herudover gælder der jo for volds-ofre det specielle, at de desuden er omfattet af en lov under justitsministerens område, nem-lig loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Den lov giver mulighed for at yde erstatning og godtgørelse for personska-de, der forvoldes ved overtrædelse af straffe-loven. Det drejer sig om ydelser, der kommer til udbetaling uden hensyntagen til den ska-delidtes økonomiske forhold - og i øvrigt uafhængigt af, om skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes.

Generelt set vil jeg gerne sige, at jeg er enig i, at uskyldige volds ofre skal hjælpes bedst muligt, men jeg vil gerne tilføje: som det også bør gælde uskyldige ofre for syg-dom, for ulykkestilfælde eller for arbejdsløs-hed.

For så vidt angår hr. Askjær Jørgensens spørgsmål om særfor sorgen, skal jeg oplyse, at der kun er gået et par år efter udlægnin-gen, og derfor er det faktisk for tidligt at gøre endelig status over en så omfattende re-form. Men så meget kan jeg dog sige, at der er intet, der tyder på, at forsorgens standard ikke skulle være mindst lige så god som i statens tid. Tværtimod er den linje, der blev lagt for løbende forbedringer og modernise-ringer på området i en 5 års periode frem til 1985 - den såkaldte § 7-plan - blevet fulgt, og en række amtskommuner er gået videre med hensyn til at forbedre standarden. Der er således ikke på nogen måde tale om, at man, som hr. Askjær Jørgensen var inde på, ikke har opnået forbedringer, men bare har fået en dyrere ordning. Det er mit absolutte indtryk, at amtskommunerne fuldt ud bestræ-ber sig på at følge intentionerne bag udlæg-ningen inden for en økonomisk forsvarlig ramme.

[Socialministeren]

Hr. Askjær Jørgensen rejste også spørgsmålet om socialindkomstens virkninger. Jeg skal oplyse, at begrundelsen for at indføre socialindkomsten jo var, at det igennem flere år med stadig større klarhed havde vist sig, at det indtægtsgrundlag, som vi hidtil havde anvendt til udmåling af sociale ydelser, led af ganske alvorlige skavanker. Der var således udbredt enighed om, at den skattepligtige indkomst var en dårlig målestok for økonomisk evne og socialt behov. Indførelsen af socialindkomsten som beregningsgrundlag har medført en nedsættelse af de sociale ydelser til personer med store formuer og til personer med store skattemæssige fradrag. Dette var hensigten med socialindkomsten, og netop ved at begrænse ydelserne til disse personer var det muligt at friholde de dårligst stillede, når der på grund af den pressede økonomiske situation ikke længere kan gives ydelser til alle.

Men socialindkomsten har jo været udsat for en hel del kritik, og jeg vil gerne sige, at jeg agter at følge denne debat med henblik på et eventuelt behov for justeringer af reglerne, hvis der på enkelte områder er grund til det. Men jeg er helt enig, vil jeg også gerne sige, i socialindkomstens grundprincip: at sikre en retfærdig fordeling af de sociale ydelser med vægt på dem, der har størst behov.

Til sidst i dette indlæg vil jeg gerne sige, at ud over at søge at imødegå de vanskeligheder, der følger af stigningen i de sociale behov, lægger regeringen også afgørende vægt på – uanset den pressede økonomiske situation – at fortsætte bestræbelserne på at forbedre de sociale ydelser.

Sidste år er der f.eks. sket en udvidelse af dagpengeretten ved graviditet, barsel og adoption, og folketinget har i slutningen af februar vedtaget en bevilling på 200 mill. kr. til videreførelse af varmhjælpen til pensionister.

Straks ved begyndelsen af næste folketingssamling regner jeg med at fremsætte lovforslag om en meget væsentlig udvidelse af hjælpen til pensionisternes varmeudgifter. Et andet vigtigt område, som jeg agter at se på i den kommende tid, er førtidspensionerne, hvor jeg bl.a. lægger vægt på at få et forenklet og mere retfærdigt system gennemført.

Regeringen har også taget en række initiativer for mere generelt at fremme en videre-

udvikling af den sociale lovgivning til gavn for borgerne. Sidste efterår havde folketinget en debat om børnekommissionens betænkning, og vi er i socialministeriet i øjeblikket i gang med en analyse af betænkningen med henblik på en vurdering af vores muligheder for at sikre børnene de bedst mulige opvækstvilkår. Om kort tid vil ældrekommisjonen afslutte sit arbejde, og ingen kan vel undre sig over, at jeg udtrykker overbevisning om, at vi her får et solidt og sammenhængende grundlag for beslutninger om forbedringer af de ældres vilkår.

Som sagt er vores sociale system et af verdens bedste. Den økonomiske krise og dele af samfundsudviklingen i øvrigt har skabt et helt uforudset pres på den sociale sektor, og derfor må vi naturligvis løbende forbedre og ændre i systemet, både hvad angår ydelser og struktur, men at tage det som udtryk for kaos er en grov overdrivelse. Tværtimod har vores system klart stået sin prøve, og det har vist, at det kan klare også denne situation bedre, end det er lykkedes de fleste andre steder i verden.

Forhandling

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg bliver nok nødt til lidt nærmere at definere, hvad jeg mener med socialpolitisk kaos.

Eksempelvis kunne man den 11. april i tredje del af Jyllands-Posten læse, at en gartneriejerovre i Skødstrup ved Århus blev ramt helt urimeligt af socialindkomsten, idet vedkommende fik en regning på 12.000 kr. for nogle hjælpemidler. Det var en borger, som havde klaret sig selv, som på trods af svært handicap ikke havde ligget samfundet til last på nogen måder. Men nu havde altså nogle myndigheder fundet på at vurdere gartneriet til at være så og så meget værd i kroner og øre; det er nok tvivlsomt, om det kan sælges til det. Det indebærer, at denne borger – som i øvrigt har slidt for at klare til dagen og vejen uden at belaste systemet – udsættes for denne grove belastning. Det kan vi ikke acceptere. Det mener vi er noget, man med rimelighed kan kalde socialpolitisk kaos eller i hvert fald i allerhøjeste grad social uretfærdighed.

Lad os som et andet eksempel tage en borger i X-købing, som for at opretholde be-

[Askjær Jørgensen]

skæftigelse i stedet for at gå på understøttelse sælger sit hus, som han har haft i en årrække og fået betalt ned, så han ikke skylder meget på det. Han flytter til en anden by for at få et job og kan naturligvis ikke beholde boligen, men må skifte. Som det er almindeligt ved hushandler, får han kun en beskeden udbetaling på sit hus, men han får nogle pantebreve. Uanset om man anlægger den betragtning, om den familie nu også har råd til at bo i den bolig fremover, mener vi, det er groft urimeligt, at en familie, der på den måde har søgt at sikre sig, skal tvinges til at realisere sine pantebreve. Der er så megen debat i denne tid om pensionskasser, og hvad man har indbetalt til pensioner, men vi har dog endnu ikke oplevet, at man siger til folk, at de skal købe deres pensioner ud for at klare sig i en midlertidig økonomisk-social trangssituation. Derfor er det urimeligt, som man mange steder ser, at man tvinger folk til at realisere alt for tæt ned på de ressourcer, de har.

Der er jo også ting fremme i debatten om, at ofre for vold ikke får så god en behandling, som de bør have. Landsforeningen til støtte for ofre for vold har udført et stort oplysende arbejde. Jeg skal gerne bagefter til socialministeren overlade et blad, der hedder Bedre tider. Fra forsiden af april-maj-nummeret 1982 kan jeg citere en artikel om, hvordan en borger i Esbjerg ikke har kunnet få hjælp til at få sine tænder lavet i orden efter at have været udsat for grov vold. Problemet for den pågældende blev først løst, da en privatpraktiserende tandlæge trådte til og ydede hjælp. Selv om ministeren siger, at ofre for vold skal hjælpes, har jeg altså her dokumentation for, at det ikke sker i alle tilfælde.

Efter at man har lagt det sociale ud til administration i kommunerne, er det meget individuelt, hvordan det bliver administreret. Vi ved, at kommunernes budgetter er meget pressede, men ikke tilnærmelsesvis lige pressede over hele landet, og som følge deraf er man ikke lige striks alle steder, og derfor er der altså stor forskel på, hvad man opnår i sociale ydelser. Vi finder, at man med rette kan kalde det en kaotisk situation, at alle borgere ikke bliver behandlet ens i så lille et samfund som vort, selv om jeg undtager både Færøerne og Grønland, som jeg meget vel

er klar over ikke er omfattet af den almindelige lovgivning i Danmark på alle områder.

På særforsorgens område kan jeg sige at vi i finansudvalget har været opmærksom på, at store dele af socialministeriets personale, der skulle administrere særforsorgen, da den lå dér, fortsat er ansat dér. Man har afæsket tidligere socialministre begrundelsen for, at man har opretholdt det store personale i socialministeriet til at administrere særforsorgen, når det nu var lagt ud til amterne at administrere den. Det skal jeg ikke forlange at den nye socialminister skal svare på i dag, men jeg skal aflevere den bøn til ministeren, at han vil se på, om der ikke sidder for mange mennesker i ministeriet til at tage sig af særforsorgsområdet efter udlægningen, om ikke nogle af de penge, man bruger til lønninger, kunne bruges til direkte socialhjælp til vore svage i samfundet.

Men uanset om ministeren siger, at vi har et af verdens bedste sociale systemer, er det vores hensigt stadig væk at prøve på at forfølge, at der er uretfærdigheder og uligheder i allerhøjeste grad på dette område i vort samfund. Vi erkender, at der er masser af samfund, hvor det sociale sikkerhedsnet er dårligere, end det er i Danmark, men vi har lov til at sige, at socialdemokratiet i Danmark har hovedansvaret for, at økonomien er blevet så dårlig, at man har svært ved at opretholde en rimelig situation på det socialpolitiske område. Jeg var lidt forbavset over at høre ministeren sige, at man ikke kunne forudse, hvordan det ville gå. Det er lidt forbavsende, hvis en minister, der er forhenværende overvismand og igennem en lang periode har beskæftiget sig med samfundets økonomi, vil påstå, at man ikke var i stand til at forudse, at samfundets økonomi var ved at køre løbsk.

Jeg er opmærksom på, at andre socialdemokrater har set, at det var ved at gå galt med økonomien. Det er endda således, at man har hørt socialdemokratiske folketingskandidater, i hvert fald én, der hedder Steffen Møller, sige, at det danske samfund var ved at gå bankerot. Så er det næste spørgsmål: hvis denne økonomi, som er socialdemokrat, får ret i sin påstand om, at Danmark går bankerot, hvordan skal vi så administrere bistandsloven og alle de andre ting, når først vi er gået konkurs eller bankerot, eller hvad det er, der sker?

[Askjær Jørgensen]

Jeg mener, det er rigtigt, når Steffen Møller siger, at det står meget alvorligt til, og derfor er jeg meget enig med socialministeren i, at det socialpolitiske i allerhøjeste grad hænger sammen med den økonomiske situation. Derfor havde vi håbet lidt på, at den nye socialminister måske kunne have bragt en inspiration med ind i regeringen til, at man fulgte en lidt anden linje på det økonomiske område. Selv om vi selvfølgelig er klar over, at det ikke er det job, den nye minister har påtaget sig, kunne det dog være, at der kom lidt inspiration, men dér er vi åbenbart blevet lidt skuffede.

Vi håber, at partierne i øvrigt i eftermiddag vil følge det op, som jeg har forsøgt på, nemlig at få slået fast, hvordan vi skal prioritere situationen: om det er vigtigere at afskaffe ungdomsarbejdsløsheden end at få bragt orden på de andre områder, f. eks. på særforsorgsområdet og på en masse andre områder. Hvordan mener man at man skal gribe det an? Jeg er spændt på at høre, om socialdemokratiets ordfører på dette område vil påstå, at vi har disponibel kapital til at gøre alt det, vi bør gøre.

Inge Fischer Møller (S):

I forlængelse af socialministerens bemærkninger føler også jeg trang til at afvise påstanden om, at der på det socialpolitiske område hersker en kaotisk situation. Påstanden mangler underbyggelse ikke alene i det materiale, hr. Askjær Jørgensen har været så venlig at uddele til os, men også i det, der er sagt her fra talerstolen i dag.

Som tidligere aktiv socialarbejder vil jeg dog ikke afvise, at det kan være svært at behandle alle borgere tilfredsstillende.

Der er blevet sagt så meget om bistandsloven, og det er rigtigt, at den er blevet vedtaget under andre økonomiske og samfundsmæssige forudsætninger end dem, vi har i dag. Men når det er sagt, skal det også nævnes, at bistandsloven blev ændret, da vi indførte socialindkomsten. Det har været nødvendigt for at sikre, at de sociale ydelser udbetales til de mennesker, der reelt har brug for hjælpen.

De kriterier, der gælder for at udbetale hjælp efter bistandsloven og socialindkomsten, er fuldt forsvarlige efter socialdemokratiets opfattelse. Man kan selvfølgelig godt

spørge sig selv, om socialindkomsten virker efter hensigten; det mener vi i socialdemokratiet at den gør. Men jeg vil bede hr. Askjær Jørgensen om at huske, at socialdemokratiet har givet den klare melding, at hvis socialindkomsten på enkelte områder ikke virker efter hensigten, vil vi ændre den; men en forudsætning er dog, at det kan dokumenteres.

Når det er sagt, skal det også tilføjes, at vi ikke er færdige med at arbejde med socialindkomsten; vi afventer fortsat det udvalgsarbejde, der skal komme fra Thorkil Kristensen-udvalget.

I det skriftlige materiale, hr. Askjær Jørgensen har været så venlig at give os, er der nogle forskellige argumenter, og jeg vil drage nogle af dem frem her. Det er tåbeligt at komme med argumenter i retning af, at socialindkomsten skulle være inspireret af et misundelseskompleks hos nogle partier og hos nogle af de borgere, der er meningsdannende i vort samfund. Hr. Askjær Jørgensen og hans parti ved udmærket godt, at fundamentet for at sikre en realistisk og retfærdig socialpolitik er, at vi har instrumenter, der sikrer, at vi fordeler de sociale ydelser til borgere, der også reelt har brug for hjælpen.

I en tid med økonomisk nedgang, med mange arbejdsløse, og hvor vi må regne med, at mange flere får brug for at få hjælp fra det offentlige, må det være folketingets pligt at rette socialpolitikken til på en sådan måde, at den er i overensstemmelse med de krav, der stilles, og det har vi gjort.

Når det drejer sig om de eksempler, der drages frem om vold, vil jeg for en sikkerheds skyld endnu en gang støtte det, som socialministeren har sagt, nemlig at vi i socialdemokratiet også har meget stor sympati for volds ofre og fortsat vil gøre alt for at hjælpe dem. Men det hører ikke ind under vores sociallovgivning, og vi har særlige regler, der kan hjælpe bedre end den socialpolitiske lovgivning.

Hvis vi følger hr. Askjær Jørgensens forslag, vil vi netop komme i den situation, at vi bringer kaos ind på det sociale område. Det vil nemlig ske, hvis vi deler borgerne op på en sådan måde, at vi siger, at de, der er 110 pct. uden skyld i det, der er sket, skal have mere hjælp, og de, der er 105 pct. uden skyld i det, der er sket, skal have lidt mindre hjælp. Vil det ikke føre med sig, at vi får bu-

[Inge Fischer Møller]

reakrati og skrankepaveri? Det ønsker vi i socialdemokratiet ikke. Er det måske det, fremskridtspartiet ønsker, når alt kommer til alt?

Når man ser på, hvad fremskridtspartiet har foretaget sig på det socialpolitiske område, synes vi i øvrigt, at der hersker en hyklerisk holdning. Fremskridtspartiet lægger op til en kategoriklønning af vore forskellige befolkningsgrupper. Hvad ligner det, at fremskridtspartiet gang på gang prøver på at fremstille sig som værnere af vores pensionister? Stå dog frem fra fremskridtspartiets side og fortæl, hvordan situationen reelt er! Hvilken holdning har fremskridtspartiet, når det drejer sig om at værne vore invalidepensionister? Fortæl heroppefra, hvad hensigten har været med at sætte ændringsforslag til finansloven, der går ud på, at man skulle sende samtlige invalidepensionister til ny lægeundersøgelse, hvorefter man skulle foretage en sortering og de bedste af dem, for at bruge fremskridtspartiets formulering, skulle fratages deres invalidepension. Jeg synes, det er en hån mod vore invalidepensionister, når man ved, hvor klare og skrappe regler der er i lovgivningen, at sætte spørgsmålstejn ved, om den persongruppe, der får invalidepension, også er berettiget til at få den.

Jeg synes, det skal understreges over for hr. Askjær Jørgensen, at vore invalidepensionister er borgere, der har fuld ret til at få udbetalt deres pension. Jeg har nævnt, at man skal underkastes grundige lægeundersøgelser for at få tilkendt pensionen, og der er ofte tale om meget syge mennesker. Men måske skal den manglende ansvarsfølelse, fremskridtspartiet har lagt for dagen, når det drejer sig om hele vores arbejdsmiljøområde, nu også gælde vores invalidepensionister. Jeg vil gerne have et klart svar herfra i dag på, om det er rimeligt at sætte spørgsmålstejn ved, om de, der får deres invalidepension, også er berettigede. Jeg vil gentage, hvad jeg har sagt før: dokumentation udbedes.

Det ville være fristende at gå ind i en meget bredere debat, men det skal jeg undlade og nøjes med at stille et par spørgsmål til hr. Askjær Jørgensen.

Der er noget, der forekommer mig meget ulogisk i fremskridtspartiets påstande. Den ene dag overfalder fremskridtspartiet socialdemokratiet og siger, at vi overdænger og umyndiggør borgerne med sociale ydelser, og

den næste dag får vi nogle eksempler, der siger, at det er svært at være borger med de ydelser, vi har.

Helt ærligt: er det ikke et led i den linie, fremskridtspartiet lægger for dagen, nemlig at så mistillid til socialdemokratiet og det offentlige sociale apparat? Er det ikke socialt retfærdigt, at borgere, der har eget hus og værdipapirer, er med til at opretholde deres egen tilværelse? Vi befinder os jo i en situation, hvor alle må yde, så selvfølgelig må de, der ejer noget, også bidrage.

Hr. Askjær Jørgensen, jeg er helt overbevist om, at De er meget engageret på det socialpolitiske område. Men hvor er de konkrete generelle eksempler og kritikpunkter af vores sociale system?

Kan man ikke forestille sig, at det, som nogle opfatter som kaos på vores sociale område, er provokeret af, at fremskridtspartiet gang på gang kommer med uhyrlige påstande om fejlbehandling af enkeltsager, har trukket dem frem i debatten og været medvirkende til, at mange har troet, det har været et generelt problem? Kan man ikke sige, at fremskridtspartiet har været medvirkende til at skabe mistillid mellem borgere og de medarbejdere, der er ansat i vores sociale system? Kom nu med en klar og rimelig dokumentation for fremsættelsen af denne forespørgsel!

Til sidst: det ville også være godt, hvis vi kunne få nogle helt præcise oplysninger, der fortæller noget mere om det eksempel, hr. Askjær Jørgensen kom frem med, hvor han fortalte om en borger, der selv skulle betale 12.000 kr. for sine hjælpemidler. Hvor meget har den pågældende borger i formue, og hvordan ser vedkommendes økonomiske situation ud? Det bør tages ind i debatten, hvis man skal tage eksemplerne alvorligt.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skulle selvfølgelig have forudset, at socialdemokratiet ikke ønskede at tage dette alvorligt, men ville gå ind i en usaglig polemisk debat. Hvis den socialdemokratiske ordfører, socialudvalgsformanden, ville sætte sig ind i, hvad vi har sagt vedrørende invalidepensionister, kan jeg oplyse, at vi har sagt, at de borgere, der er kommet i den uheldige situation, at de er blevet invalide, har krav

[Askjær Jørgensen]

på at få deres situation revurderet noget hyppigere i stedet for, som man gør nu, hvor man blot siger: I er invalide, I får en pension, og så er I sat hen på en hylde. Vi har aldeles ikke ønsket, at folk, der ikke havde arbejdsevne, ikke fortsat skulle have pension. Det har vi aldrig nogen sinde sagt; lad være med at postulere sådan noget. Vi har kun sagt, at mennesker har krav på at få deres situation revurderet. Endvidere har vi sagt, at samfundet har pligt til at give dem en mere meningsfyldt tilværelse ved at forsøge at skabe dem en situation, hvor de kunne deltage i samfundets funktion. Vi har pligt til at prøve på at finde nogle job til dem, så de ikke bare skulle føle, at de var sat hen som nogle ubrugelige mennesker. Altså, vores holdning til invalidepensionister er menneskelig. Derimod siger socialdemokratiet til invalidepensionisterne: vi betaler lidt for jer, så sæt jer hen på hylden, til I dør engang; vi har ikke brug for jer.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Det skal blive kort. Hr. Askjær Jørgensen og jeg har jo af og til givet hinanden gode råd, men nu er det lige før, at hr. Askjær Jørgensen spræller lidt i sit eget net. Jeg skal komme med det råd, at hr. Askjær Jørgensen læser de gældende regler for at få tilkendt invalidepension. De går netop ud på, at man kan få tilkendt pensionen for en tidsbestemt periode, hvis der er tale om, at man får det bedre, så man ikke skal have pensionen, eller hvis der er udsigt til, at ens helbredsmæssige tilstand bliver forværret, så man er i den ulykkelige situation, at pensionen skal forhøjes. Derfor var det, hr. Askjær Jørgensen sagde lige før, ganske unødvendigt.

Når jeg trækker det frem, er det, fordi fremskridtspartiet, hver gang vi herinde har en diskussion, der vedrører pensionisternes forhold, aldrig selv af et ærligt hjerte nævner, hvilke ændringsforslag man kommer med, når det drejer sig om at forringe forholdene. Med lidt mere ærlighed, lidt mere åbenhed, kunne det være vi kunne få en langt mere saglig debat, men jeg tror efter en del år herinde i et nødvendigt samarbejde med fremskridtspartiet, at det er umuligt at opnå. Men lad os se, hvilke svar hr. Askjær Jørgensen har på mit sidste spørgsmål. Hvis

hr. Askjær Jørgensen kan besvare det, kan det være, det hjælper lidt.

Lis Møller (KF):

Også jeg vil gerne først udtrykke min beklagelse af, at det ikke er nu forhenværende socialminister Bent Hansen, der deltager i debatten, men jeg håber, han snart bliver rask, og jeg vil også gerne byde den nye socialminister velkommen til denne debat, som jeg for øvrigt ikke rigtig har fattet den dybere mening med.

Men lad mig sige følgende: bortset fra vildskud som lov om socialindkomst, såvel første som anden fase, og de ændringer i bistandsloven, der trådte i kraft sidste år, har man her i folketinget vedtaget mange udmærkede love inden for det sociale område. Men mange af lovene er jo rammelove, og de forudsætter yderligere vejledning, som så kommer i form af utallige cirkulærer og bekendtgørelser, der følges op af kommunernes egne vejledende retningslinjer, som er helt forskellige fra kommune til kommune. Oven i dem kommer ankestyrelsernes afgørelser, socialstyrelsens og socialministeriets fortolkninger af socialforvaltningernes uendelige strøm af forespørgsler.

Mange cirkulærer er så kryptiske, at menigmand ikke kan tyde dem, og det kan være, hvad det er – og det kan det jo faktisk alligevel ikke, – men endnu værre er, at sagsbehandlerne og medarbejderne i de sociale forvaltninger heller ikke kan. Alene til bistandsloven skal der, efter hvad jeg har fået oplyst af en medarbejder i socialforvaltningen, være kommet 165 cirkulærer og bekendtgørelser siden 1976.

Kommunernes egne vejledende retningslinjer gør det faktisk umuligt for mennesker at forstå systemet. Det er uforståeligt for to familier med akkurat samme status, at de behandles vidt forskelligt, fordi de bor i to forskellige kommuner.

Jeg er absolut tilhænger af det kommunale selvstyre, selv om jeg ofte kan fortvivle over de sorte kommuner, som findes rundt omkring i landet. Dem gjorde jeg allerede opmærksom på, da vi i sin tid drøftede kommunalreformen. Der blev dengang sagt, at hvis kommunalpolitikere ikke rettede sig efter lovene eller mistolkede dem, kunne vælgerne udskifte dem. Det er også rigtigt;

[Lis Møller]

det kan man naturligvis, men det kan jo kun ske hvert fjerde år, og der kan ske megen skade for mennesker i en presset situation på fire år, hvis de ikke får den hjælp, som folketingets love har sagt de skal have, men som kommunerne mange gange ikke skønner de har behov for.

Jeg var, da jeg i sin tid var ordfører i bistandsloven, tilhænger af skønsprincippet, men i dag er jeg tilbøjelig til at ønske mig tilbage til retsprincippet i hvert fald på nogle områder, og jeg håber, at socialministeren vil genoptage det skrinlagte forsøg med retsprincip i forbindelse med kontanthjælp. Sagsbehandlerne har i dag alt for travlt med at sidde og skønne og skønne og skønne, så der faktisk aldrig bliver tid til rådgivning.

Socialdemokratiet har i al den tid, jeg kan huske tilbage – og det er mange år – næsten ment, at vi alle skulle have vores gang på bistandskontoret, tidligere socialkontoret – alle skulle helst have noget – hvorimod vi fra det konservative folkeparti altid har ment, at der skulle hjælpes, hvor der var hjælp behov, og da skulle der hjælpes ordentligt.

Nu har regeringen igennem det sidste års tid opdaget, at det er umuligt at yde hjælp til alle, og så gav man sig altså til at skære ned. Men hvor var det, man skar? Jo, man skar hos de svageste i samfundet, nemlig hos de gamle, de handicappede, de enlige forsørgere. Man skar netop dér, hvor det gjorde mest ondt. Man skar, hvor der var behov for ordentlig hjælp.

Jeg har bemærket, at den nye socialminister ved tiltrædelsen har udtalt, at man skal passe på, at vi ikke svækker samfundets sociale netværk, og jeg hørte også med interesse talen i dag, så jeg er fuld af fortrosthed, når mit partis to lovforslag kommer til behandling i næste uge.

Henrik Toft (V):

»Danmark bliver gråhåret«. Sådan siger socialministeren i en artikel i Danmarks Amtsråd 18/19 fra 1980, og selv om det kan siges at være ud fra en klædelig selverkendelse, er der nu i den pågældende artikel givet udtryk for mange synspunkter, som jeg på venstres vegne kan give tilslutning til, og jeg vil derfor starte med at byde socialministeren velkommen til arbejdet som minister og til samarbejdet her i folketinget.

Venstre mener, det er med rette, at vi som samfund er stolte af opbygningen af vores sociale sikkerhedsnet. Derfor er det meget vigtigt, at vi får vendt udviklingen af den økonomiske politik på en måde, så der også fremover kan blive råd til at opretholde sikkerhedsnettets. Jeg er nemlig overbevist om, at vores lange tradition for en bred politisk opbakning bag tiltagene i socialpolitikken har god dækning i befolkningen. Den dækning kan sikres yderligere, hvis vi kan nå frem til nogle forenklinger, som gør, at det bliver lettere at forstå, hvilke ydelser man har ret til og krav på.

Det var forenkling, der var sigtet med bistandslovens gennemførelse. Venstre er enig i bistandslovens intentioner om tidlig indsats og forebyggelse fremfor efterfølgende behandling. Men der kan nok være grund til, at det overvejes, om den oprindelige fastsættelse af ydelserne er sket på et rimeligt niveau. I realiteten er der i dag ikke tale om skøn i de enkelte sager; der er blevet praksis for ydelsernes størrelse, og denne praksis følges også af ankenævnene.

Derfor kunne der nok være grund til at gennemføre faste ydelser, sådan som det også er blevet foreslået af socialcheferne.

Venstre mener ikke, der skal føres socialpolitik over skattepolitikken. Efter vores opfattelse er indførelsen af socialindkomsten udtryk for, at der føres skattepolitik over socialpolitikken. Der kan nemlig sættes et stort spørgsmål ved det rigtige i at have opsparing og investering som en målsætning, når der så skal ske et formuetillæg før tilmåling af sociale ydelser, for slet ikke at nævne det etisk forkerte i behandlingen af handicappede.

Derfor må det håbes, at et flertal her i folketinget vil fortsætte med at rette på skævhederne ved socialindkomsten. Tak for socialministerens tilsagn om at medvirke hertil.

Mange mindre selvstændige er i vanskeligheder: samtidig med at de har en meget lille indtjening, passer de ikke særlig godt ind i de systemer, der er opbygget. Ofte vil de næsten helt frem til en konkurs være registreret med en papirformue, som stiller sig i vejen for at hente hjælp hos det offentlige.

Ved pensionsalderens indtræden vil det også ofte være sådan for denne gruppe, at der er tale om almindelig folkepension. Derfor vil det ofte være rimeligt med en målsæt-

[Henrik Toft]

ning som venstres om, at alle fremover vil få den almindelige folkepension af en størrelse, så den er til at leve af.

Det vil også stille nogle krav til den økonomiske politik i årene, der kommer, for der vil blive tale om en stor vækst i de ældre årgange.

Hvad angår ældrepolitikken, skal jeg ikke sige mange ord. Venstre er enig i målsætningen om ældres mulighed for at blive i eget hjem så længe som muligt. Så skal der være en plejehjemsmulighed, når kræfterne bliver for små og handicappene for store.

Venstre tog medansvar for særforborgens udlægning. Vi har da også med tilfredshed bemærket, at der er taget rigtigt fat på forbedringerne ude lokalt. Udlægningen skal selvfølgelig følges op. Jeg skal understrege, at det i betænkningen forud for udlægningens vedtagelse blev præciseret, at der ikke skal gås for langt i integrationen hverken under muligt pres fra bestemte organisationer eller – og især ikke – af hensyn til raske elever.

Til slut skal jeg sige, at venstre ikke er enig med fremskridtspartiet i, at der hersker en kaotisk situation på det sociale område.

Birthe Hansen (SF):

Jeg vil også gerne starte med at byde den nye socialminister velkommen.

Dernæst vil jeg snakke om den krisetilstand, vi har levet i snart i årevis. Den er skabt af det kapitalstyrede samfund, vi lever i. Det er en krise, hvor den førte arbejdsmarkeds- og boligpolitikks værste følgevirkninger er gået mest ud over de svageste i samfundet, nemlig børn, arbejdsløse, lønarbejdere, lavtlønnede og pensionister. De svageste af de voksne, dem uden en uddannelse og med folkeskolens 7. klasse, udstødes af arbejdsmarkedet, har ikke råd til at bo ordentligt, og når de så bliver afhængig af offentlig forsørgelse, slår vi dem igen oven i hovedet.

Et tydeligt krisesyndrom har forringelsen i det offentlige serviceniveau været. Først og fremmest i form af mindre personale til at løse opgaverne. Det gælder både vuggestuer, børnehaver, socialforvaltninger og særforborgene. Når dertil kommer regeringens udgiftsloft for kommunerne, skal det da gå rent galt.

I samtlige de planer, SF har fremlagt, har vi påpeget, at der burde ansættes langt flere inden for den offentlige sektor, så serviceni-

veauet kunne bedres, en politik, der er stik modsat den af skiftende regeringer førte politik. Det ville ikke belaste de offentlige budgetter og betalingsbalancen ret meget, idet det offentlige i forvejen betaler arbejdsløshedsundersøttelse, som, da det drejer sig om ansættelse af relativt lavtlønnede, ikke er ret meget mindre end lønnen. Har man lyttet til os? Nej. Kaos er måske ikke det rette ord; men hvis vi kæder forringelsen af serviceniveauet sammen med de økonomiske stramninger, man fra regeringens side har gennemført de senere år, bliver situationen både for brugerne og for dem, der skal forvalte det sociale område, urimelig.

Hvilken hjælp til selvhjælp får f.eks. en enlig forsørger, når hans eller hendes årsindtægt på 80.000 kr. kræver fuld betaling i daginstitutionen? Med to børn anbragt kan det nemt beløbe sig til små 1.800 kr. pr. måned. Hvor meget tror man så der er tilbage til alle andre faste udgifter? Og hvor tror man motivationen og muligheden for at klare sig selv er henne? Hvorfor straffes den enlige forsørger på denne måde?

Samfundet lægger måske hermed kimen til en eventuel vold, idet den enlige forsørgers børn på grund af manglende økonomisk mulighed i mange tilfælde er overladt til sig selv, bliver nøglebørn. Og hvor får disse børn mange af deres normer fra? Fra gaden og fra de hårdtslående. Er det det, vi ønsker for dem?

Så kan man spørge: hvem er ofrene, og hvem udøver vold? Ingen har vel som fremskridtspartiet været fremme i forreste række, når det gjaldt hetzen mod pædagoger og socialarbejdere, og udtrykket »socialnasser« er vist også deres. Men hvis debatten i dag, som er ønsket af fremskridtspartiet, skal betyde, at dette parti har ændret signaler og begynder at udvise social forståelse, vil jeg slutte med at sige: så lades alt håb åbenbart ikke ude endnu.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg har budt den nye socialminister velkommen en gang til nu her – det bliver jo skrevet ned – men samtidig vil jeg også meget gerne ønske god bedring for den afgående. Det var en skam, vi ikke fik længere og tættere samarbejde.

Jeg lagde mærke til, at ministeren mente, det ikke var nogen kaotisk situation, men at

[Yvonne Herløv Andersen]

systemet ikke er fuldkomment, og det kan det vel også dårlig blive. Jeg er lidt ked af, at man bruger ordet retfærdighed, for det er så afsindig svært et ord. Ligesom med sandheden kommer det an på, hvor man ser den fra. Det samme gør sig gældende med hensyn til social retfærdighed. Man synes altid, naboen bliver behandlet bedre end én selv; sådan vil det være.

Vi har stadig væk et af de bedste sociale systemer i verden, det er rigtigt, og det må vi også værne om i en krisetid. Men jeg kan heller ikke lide talemåden »hjælp til selvhjælp«; det klinger lidt dårligt, synes jeg, for der er vitterlig mennesker, der ikke kan hjælpe sig selv, uanset hvad vi fylder på.

Men jeg synes nu ikke, at situationen med hensyn til den lovgivning, vi har lavet, er særlig god. Ministeren var med til at lave fødselsforberedelserne til bistandsloven. Den var jo tænkt i en tid med mange penge, men så blev den født ind i en periode med økonomisk stramning, og sådan er det stadig væk. De sagsbehandlere, der skulle have været ude at hjælpe folk, er fastlåst på bistandskontorerne for at tage sig af hele dagpengesystemet, som jo er steget langt ud over enhver forudberegning.

Det værste ved bistandsloven synes jeg er, at den er så uhyre vanskelig at administrere, at den er så svært gennemskuelig, også for dem, der sidder med den i det daglige. Da der samtidig ikke er så forfærdelig mange penge til området, har man skåret lidt af skønnet af her og dér, og oven på det har man lagt en sikkerhedsventil i form af et socialindkomstbegreb, så i dag står den sådan set som en trykkoger, der er mægtig pres på. Dette pres skyldes, at der blev lovet noget, som ingen kunne holde.

Med den tro på det enstrengede system, der blev givet bl.a. gennem annonsekampagner, er der kommet en konfrontation mellem brugeren og den stakkel, der skal sidde og administrere loven. Det tror jeg har givet sagsbehandlere mange grå hår i hovedet, og det har i sandhed også givet vold, men det har været vold på bistandskontorerne mod de sagesløse mennesker, der har siddet og skullet administrere.

I dag står der i Politiken, at en 28-årig mand på et københavnsk socialcenter – det har altid været særlig slemt i København, men det er nok ikke, fordi det er Køben-

havn, men fordi der dér bor flest mennesker af en bestemt type – har slået og oven i købet bidt en stakkels rådhusbetjent på Københavns Rådhus. Og derude hvor jeg bor, i Vestsjælland, er der én, der er blevet så ærgerlig over systemet, at han har brændt kontoret af. Det er to yderliggående eksempler, men der har været flere. Jeg tror, det hænger sammen med den manglende forståelse af denne lovgivning. Jeg spurgte engang en tidligere socialminister, om ikke det var muligt at gennemgå den ovre i socialforskningsinstituttet og finde ud af, hvad der egentlig er i vejen med den.

En af de ting, der i hvert tilfælde er i vejen med den, er, at man først har selve loven, som giver nogle løfter; så har vi cirkulærerne, der strammer igen, og ud over det har vi skuffecirkulærer – og det er det værste, jeg ved; for folk, brugerne, får ikke lov at se dem – og dér lægger man de retningslinjer, der gælder inden for den bestemte administration. Det er det, man har at rette sig efter, men hvis man ikke kan få det at se, kan man heller ikke forstå det, og når man ikke kan forstå det, bliver man vred, og når man bliver vred, kan man foretage sig forskellige ting, som er u hensigtsmæssige over for dem, der sidder og skal administrere.

Vi fører jo altid lidt politik i bakspejlet. Bagefter så siger vi: hov, hvad søren var det, der skete? Det var ikke så godt, nu må vi rette op på det. Det vil jeg gerne have at vi gør noget ved. Man kunne fristes til at bruge fru Lis Møllers idé til styring, nemlig sige: o.k., dette her virker ikke, det kan vi se. Så smider vi det over bord, og så gennemfører vi retsprincippet med en minimumsgrænse, muligvis en maksimumsgrænse – det er jeg ikke så interesseret i, snarere en minimumsgrænse – så det bliver ens over hele landet – det er jo ikke De Forenede Stater, vi befinder os i – og så giver vi et større rådighedsbeløb, som så kan bruges til det kommunale selvstyre. Det er da fristende, det kan jeg godt se. Men jeg ville hellere have, at loven kom til at fungere og kom til at fungere, som den skulle, men det kan vi nok ikke få den til, hvis ikke vi giver nogle klare retningslinjer. Det tror jeg vi mangler.

F.eks. kan kommunerne ikke styre deres budgetter – og de bruger jo $\frac{1}{3}$ af deres budget på det sociale område – for når de sidder og skal budgettere vedrørende kontant-

[Yvonne Herløv Andersen]

hjælpsområdet, ved de ikke, hvem der kommer, men de skal give dem de penge. Det er slet ikke til at styre.

Hvis vi skal spare, kan vi nok ikke undgå også at gå ind i det sociale område; det bliver vi nødt til, men det har vi jo også medgivet ved at medvirke til socialindkomsten. Vi bliver nødt til at prøve at prioritere og så sørge for, at de, som – hvis vi ser bort fra hjælp til selvhjælp – ikke kan hjælpe sig selv, i hvert fald får de penge, de skal bruge til det.

Nu er det jo en meget bred debat, og det er jeg glad for. Dette er ligesom ved en lille studiekreds – det er det altid fredag eftermiddag, når det er socialpolitik, der er på. Jeg kunne tænke mig, at man i stedet for havde siddet omkring et bord, og skulle debatten skrives ned, havde vi nok kunnet få nogle til det.

Men der er et problem, og det er bevarelsen af de store landsdækkende specialinstitutioner. Man er ved at trække patientgrundlaget væk under dem, og det er man, fordi amterne er blevet protektionistiske. De har nok i sig selv og skal fylde egne institutioner op først; de vil ikke købe pladser andre steder. Det giver det problem, at der ikke er så mange tilbage på institutionen. Så stiger senge-dagsprisen, og så siger amterne: det er urentabelt, vi lukker den.

Refsnæs er lukket for børn, og Kolonien Filadelfias patientgrundlag er stærkt svingende, de har ikke fået den overenskomst med de andre amter, som de skulle have haft. Den eneste løsning, jeg kan se på bevarelsen af disse store centre, hvor vi har en anerkendt ekspertise også internationalt, vil næsten være en ønskelig statsovertagelse for at bevare dem. Kunne man ikke gøre det, kunne man i hvert fald fasttømre en overenskomst med de amter, der skal indlægge; én af delene må man tvinge dem til.

Så er der blevet talt om særforsorgen. Den talte jeg meget om, da vi havde den til behandling, kan jeg huske, for jeg var slet ikke sikker på, det blev så godt, når det blev lagt ud, men hr. Taanquist fra socialdemokratiet sagde hele tiden: ja men det bliver da bedre; jeg tror da, det bliver bedre. Nu har jeg aldrig været meget for at basere lovgivning på tro. Jeg tror, man skal holde tro og lovgivning stærkt adskilt, for ellers kommer vi langt ud.

Den skulle være statsfinansielt neutral. Men man tog ikke i ed, at der var et væsentligt antal dispensationer fra arbejdstilsyn, arbejdsmiljø osv., og det sidder amterne så og slås med nu. De skal jo gøre alle de ting, staten ikke skulle gøre, og det har været et af deres største problemer først og fremmest at rette op på det.

Jeg kunne også tænke mig at få en debat herinde om, hvordan det ser ud i dag, men jeg kan da godt se, det ikke er så lang tid siden, men jeg vil da tro, at vi i hvert fald lige først i 1983 har mulighed for at gennemgå disse ting. Det er så forskelligt, hvordan man laver forsyng i dag, og bl.a. er specialundervisning jo blevet uhyre forskellig. Jeg kan huske, jeg stemte imod, at amterne skulle have bl.a. specialundervisningen, for jeg var bange for, at den ikke blev gennemført, som den skulle. På gymnasieområdet skal alle jo have undervisning; her skal man altså skønne, hvem der skal have undervisning.

De psykotiske børn er blevet tabt i systemet. Nogle steder har man løst det sådan, at man har anbragt en på hver afdeling på de gamle centralinstitutioner, så har man ikke nogen psykotiske. Ved Riberlund har man virkelig gjort noget ved det og samlet dem op og lavet specialbehandling for dem.

Det er en skam, man ikke har mere end 10 minutter at tale i. Der er en mangelfuld viden inden for forsyngen, og der er mangelfuld viden om behandlingen; det er derfor, vi får alle disse skrækelige rapporter. Folk ved virkelig ikke, hvordan man behandler især de psykotiske åndssvage.

Hvad angår folkepensionen, vil vi vel alle sammen gerne gøre noget mere i den retning, så snart vi overhovedet får mulighed for at få nogle penge tilovers. Der har jeg et godt øje til renteafkastet af pensionsfonden. Det ville jeg gerne have vi kunne tale om en dag, og det er jeg også sikker på vi kan.

Det er også forkert, at de ældre ikke kan klage over hjemmehjælpen, for maksimal hjemmehjælp er jo faldet til 2-3 timer. Så indlægger man folk på sygehus, men sygehuset kan jo ikke behandle dem, for de fejler ikke noget, og plejehjem er der ikke bygget, og hvad er det så for problemer, vi står med? Hvis vi skal løse disse problemer, skal kommunerne betale fuld senge-dagspris på hospitalet; så kommer de alternative løsninger nok i gang, det er jeg overbevist om. Der opstår

[Yvonne Herløv Andersen]

spørgsmålet om de sædvanlige tre kasser. Hvem skal betale: borgeren er da ligeglad, det kommer jo af vores pengepung alligevel. De tre kasser, stat, amt og kommune, slås stadig væk om at skubbe det over til hinanden. Det er så urimeligt, som det kan blive. Det tror jeg vi skal kigge på i denne tid, hvor vi ikke har så forfærdelig mange penge, så vi laver den gode løsning dér, hvor løsningen skal ligge, hvad enten det nu er den ene, den anden eller den tredje.

Jeg tager resten i anden omgang, for nu lyser den røde lampe.

Aase Olesen (RV):

Det radikale venstre er generel tilhænger af principielle debatter, men sådanne debatter kan være lagt så bredt op, at de hverken bliver fugl eller fisk. Især er det nok vigtigt at få sådanne principielle debatter på rette tid og rette sted. Man kan nok spørge, om dette ved slutningen af folketingsåret, hvor vi er ved at kvæles i lovforslag, betænkninger og ændringsforslag, er det rigtige tidspunkt. Men det er naturligvis forespørgerens valg, og det er der ikke noget at gøre ved.

På en måde er tidspunktet blevet velvalgt, nemlig derved at det har givet de forskellige partier anledning til at ønske den nye minister velkommen til arbejdet, og det vil jeg da gerne tilslutte mig. Jeg vil gøre det med at ønske, at vi kan få samme hæderlige samarbejde, som vi har haft med tidligere ministre i samme stol.

Selve det skriftlige oplæg, som fremskridtspartiet har udsendt, indbyder ærlig talt ikke til en egentlig principdebat. Jeg synes, det er mange store ting, der er kørt sammen, uden at der egentlig er nogen særlig linje i det.

Jeg vil også gerne tage afstand fra udtrykket »kaotisk«, når det bruges så generelt, som hr. Askjær Jørgensen har gjort det her i sin forespørgsel. Men jeg vil gerne vælge blot at tage det som fremskridtspartiets sædvanlige overeksponerede måde at udtrykke sig på og gå ud fra, at det kun er udtryk for, at man har ønsket at beskrive, at der er områder inden for den sociale sektor, som har udviklet sig på en anden måde, end lovgiverne havde forestillet sig, da man i sin tid vedtog de pågældende love.

Der kan jo udfoldes megen energi på at analysere, hvad det er, der er gået galt, og

hvorfor, men det mener jeg som sagt ikke tiden er til i dag.

Jeg vil dog gerne pege på to helt konkrete områder, som ikke fungerer godt, og som måske i hr. Askjær Jørgensens terminologi kunne siges at være kaotiske, men som vi til gengæld kunne gøre noget ved allerede i næste samling, hvilket vi formentlig kunne skaffe et solidt flertal for i denne sal.

De to konkrete sager, jeg vil nævne, er det sociale ankesystem og husstandsbegrebet. Tidligere socialminister Ritt Bjerregaard gjorde i sidste samling forsøg på at begrænse klageadgangen for borgerne. Vi fra det radikale venstres side afviste at være med til en sådan begrænsning, indtil vi havde set den rapport, som vi kan vente fra socialforskningsinstituttet om borgernes retssikkerhed i det sociale ankesystem.

Vi mener imidlertid, at det er så som så – det kan vi sige allerede nu – med retssikkerheden i et system, hvor behandlingstiderne er både måneder og år, og vi vil gerne i dag melde over for den nye socialminister, hvis han agter at tage sagen op, at vi ønsker at fastholde borgernes ret til anke, men vi mener, der vil være gode muligheder for at begrænse ankemulighederne for kommuner og amter og for offentlige institutioner.

Vi mener, at man kunne forenkle ankesystemet – gøre det mindre kaotisk, om man vil – ved at indføre remonstration, dvs. adgang til at klage til egen førsteinstans på samme måde, som man har gjort i den nye styrelseslov på ligningsområdet.

Endelig mener vi, at der er behov for en redaktion og forenkling af SM-systemet, for hvis der er noget, der kunne siges at være kaotisk og måske er løbet fra de intentioner, vi havde, er det nok denne overdængning af de ansatte i de sociale forvaltninger med alle disse meddelelser fra det sociale ankesystem.

Det andet hovedemne var selve husstands-begrebet, sådan som vi finder det i lovgivningen. Det drejer sig om sociallovgivning, skattelovgivning, boliglovgivning, arbejdsmarkedslovgivning, forsikringsret, familieret i det hele taget, arveafgift, arvelovgivning. På alle disse mange felter og flere til støder vi ind i det problem, at vi ikke har et entydigt husstandsbegreb. Vi opererer med ægtepar, vi opererer med papirløst samlevende, papirløst samlevende forældre, biologiske forældre, vi

[Aase Olesen]

opererer med kollektiver, vi opererer med heterofile og homofile papirløst samlevende.

Hvad er en husstand? Jeg mener, at socialministeren ville indlægge sig uvisnelig hæder, hvis han iværksatte et analysearbejde, der dels skulle beskrive, hvilke og hvor mange forskellige husstandsbegreber vi kan finde i lovgivningen, dels komme med forslag til, hvilket eller hvilke husstandsbegreber vi for fremtiden bør operere med og betjene os af.

Justitsministeriets ægteskabsudvalg er i gang med sin afsluttende betænkning. Den handler om skatte- og sociallovgivningens virkning for forskellige samlivsformer, og jeg håber, at man heri vil kunne ende med at finde et grundmateriale til et sådant lovgivningsarbejde, som først og fremmest vil få betydning på det sociale område, men altså også på alle de øvrige.

De her nævnte to områder vil måske med fremskridtspartiets ordvalg kunne kaldes katotiske. Jeg har specielt valgt at tale om dem, fordi jeg mener, at det er områder, som vi i fællesskab og i enighed kunne gøre noget ved til stor gavn ikke bare for de folkevalgte i amter og kommuner, som skal administrere de love, vi laver herinde, men så sandelig også for det personale, som skal forsøge at finde ud af lovjunglen, og så først og fremmest selvfølgelig til gavn for det meget store udsnit af befolkningen for ikke at sige alle mennesker i Danmark, som er berørt af disse problemstillinger.

Jeg ville for så vidt gerne have været inde på flere andre områder som f.eks. det tidligere påtænkte forslag om kontanthjælpen – det har været nævnt her – om begreberne råd og vejledning i vores bistandssystem og spørgsmålet om det meget forvirrede billede, der tegner sig på pensionsområdet, specielt for fortidspensionerne.

Den bedste måde at undgå tilstande, som løber fra os, eller som fremskridtspartiet vil kalde kaotiske, er at skabe en bred politisk tilslutning til den lovgivning, der foregår i denne sal.

Det skal derfor ikke skorte på det radikale venstres vilje til at gå ind i et samarbejde om at forbedre situationen i den sociale sektor, men det må for os være en forudsætning, at det sker sammen med partier, for hvem fordelingspolitik ikke er et skældsord, og for hvem ønsket om lighed også indeholder en

anerkendelse af hvert enkelt menneske og dets forskellige forudsætninger.

Når jeg siger det, er det for til sidst at sige til forespørgeren, at meget måske ville have været mindre kaotisk, at meget måske ville være løbet mindre fra os, hvis vi ikke op igennem 1970erne havde haft et parti, som mere end noget andet har forplumret den socialpolitiske debat. Der har på mange fronter vist sig behov for at stramme op, ændre på regler, men på grund af at vi har haft et parti, som startede med at tale om at fyre alle, der sad i de sociale forvaltninger og indføre socialinspektører, truede med at tage pensioner og sociale ydelser fra folk, og hvad ved jeg, er den socialpolitiske debat i 1970erne meget ofte blevet så betændt, at det har været svært for andre og mere ansvarlige partier at komme ind på det område, som vi nu i de senere år har taget fat på.

Hr. Askjær Jørgensen var et godt eksempel på det, jeg lige har nævnt, med det seneste eksempel i sit første indlæg, hvor han taler om, at der er så utrolig mange uretfærdigheder i socialindkomsten, og så kommer med et eksempel, som overhovedet ikke siger noget. Der blev nævnt, at han kendte et menneske, som skulle betale 12.000 kr. for sine hjælpemidler. Ja, det må altså betyde, hvis man regner med almindelig hovedregning, at dette menneske i hvert fald, hvis han var nulindkomstskatteyder, har en socialindkomst på 381.000 kr., og det indebærer som bekendt, at man må være mere end millionær. Jeg vil anbefale hr. Askjær Jørgensen at undersøge den konkrete sag. Det skal såmænd nok vise sig, at der er tale om et særdeles velhavende menneske.

Når jeg siger det, er det, fordi alle de sager, som har været nævnt fra denne talerstol, eller som har været nævnt i alarmerende overskrifter i diverse aviser, altid har vist sig at kunne punkteres, og jeg synes, hr. Askjær Jørgensen skulle se efter, om det ikke også var tilfældet med denne sag.

Jeg kan helt tilslutte mig det, som fru Inge Fischer Møller i sit indlæg sagde om fremskridtspartiets socialpolitik.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Fru Aase Olesen havde jo en masse påstande om vores politik, som ikke står til tro-

[Askjær Jørgensen]

ende. Dem skal jeg ikke tage fat på nu, men blot meddele fru Aase Olesen det ene med hensyn til tidspunktet for debatten, som også blev kritiseret. Kunne det ikke tænkes, fru Aase Olesen, at vi syntes, det var fair at give den nye minister, når denne folketings-samling startede med en ny minister, lidt tid til det? Jeg tror, at den tidligere socialminister oprigtigt ønskede at sætte sig grundigt ind i området, og vi synes, det var rimeligt at give den tidligere socialminister mulighed for at sætte sig grundigt ind i området, inden debatten kom på. Det er ganske enkelt derfor, fru Aase Olesen, at debatten kommer sidst på folketings-samlingen. Det er af hensyn til andre mennesker. Det kunne man ikke forestille sig i det radikale parti, men sådan ligger det altså. Det er bevis på, hvordan fru Aase Olesen får vores holdninger helt galt i halsen hele vejen rundt, men jeg har forstået, at fru Aase Olesen har andre gøremål resten af dagen, og derfor skal jeg lade være med at komme dybere ind på de andre forkerte på-stande, der blev serveret om os.

Tinning (VS):

Det er jo ikke så forfærdelig længe siden, at folketinget havde lejlighed til at diskutere en række forslag vedrørende børn: børn og kultur, børn og fysisk planlægning, børns rettigheder, børnefamiliers økonomi, børn og daginstitutioner. Det er bare én af de større samlede socialpolitiske debatter, man har haft mulighed for at tage. En af de andre har været den om martspakken; en del af baggrunden for martspakken er jo netop, at det er gået op for den socialdemokratiske regering, at det bobler og syder rundt omkring af frygt og desperation, især blandt de unge, men også blandt mange andre befolknings-grupper, og derfor vil man forsøge at gøre noget, inden de sociale konflikter for alvor slår ud i lys lue.

Hvis baggrunden for denne debat bare er, at nu skal vi have en samlet socialpolitisk debat, synes jeg godt nok, det afspejler en manglende forståelse for, at netop socialpolitik er et politikområde, der sådan set rager ind over alt muligt andet; man kan ikke diskutere ret meget – heller ikke fra denne talerstol – uden også at diskutere socialpolitik.

Det viser sig da også, at selve det sociale system indeholder en række af de træk, som

vort samfund som helhed indeholder, fordi der selvfølgelig er tale om en afsmitning, en sammenhæng. Vi har i dag et socialt system, som er dybt ydmygende – tænk blot på den procedure, man skal igennem, når man skal søge om invalidepension – et system, som er kontrollerende, som er umyndiggørende, og som er pacificerende. Tænk f.eks. på bistandshjælpen; der er ikke ret mange, der får støtte til aktiv handling på egne betingelser ved den bistandshjælp, man kan få i vore dage. Vi har et socialt system, der kort og godt siger til den sociale klient: dette her system er vores, vi skal nok definere dine behov.

Det kom tydeligst til udtryk bl.a. fra den tidligere socialminister, da vi diskuterede de såkaldte hjælpeforanstaltninger uden samtykke over for børn og unge, hvor den tidligere socialminister jo sagde meget klart, at der i den sammenhæng ikke var nogen som helst grund til at styrke børnenes eller de unges rettigheder, fordi der var tale om en foranstaltning, som blev sat ind af hensyn til de børns og de unges tarv. Det lå uden for den tidligere socialministers fantasiområde at forestille sig, at der kunne være en modsætning mellem det sociale systems tanker og den enkelte sociale klients eller brugers oplevelse af, hvad dette sociale system gør. Jeg tror ikke, det ligger uden for vores nuværende socialministers fantasiområde; det synes jeg da er positivt.

Hvad angår bilstandsloven, som hr. Askjær Jørgensen også har været inde på, er det klart, at der inden for de sidste år er sket nogle ret voldsomme forringelser. Uhyggeligt nok hænger det formentlig sammen med, at der efterhånden er så mange på bilstands-hjælp, at det ud fra en rent økonomisk betragtning kan betale sig at begynde at skære. Det kunne være lige meget, da der ikke var så mange, for så hjælper det jo ikke så meget at sætte nogle sats ned med nogle procenter.

Men da man lavede kontanthjælpsloftet, da man lavede indtægtsregulering i invaliditetsydelsen, og da man hævdede forældrebetalingen på daginstitutionerne – man lavede også en række andre ting – var det alt sammen noget, der tog sigte på besparelser, der alt i alt skulle beløbe sig til 335 mill. kr. i 1981. Det var på et tidspunkt, hvor man også kunne have valgt noget andet: man kunne

[Tinning]

have valgt at fjerne det 3.000 kr.s fradrag, som ligger inden for skattelovgivningen, og det ville have givet ikke 335 mill. kr., men et sted mellem 1,2 og 1,5 mia kr., men det ville man ikke.

Efter de besparelser, vi har fået på området, er det ret klart, at der faktisk og desværre og uhyggeligt nok er flere og flere sociale klienter, der bliver hængende i det system. Der er flere og flere af dem, som er på bi-stand, som bliver nedbrudt psykisk, selvfølgelig fordi det er et fuldstændig håbløst perspektiv at gå op på bistandskontoret, få nogle kroner og måtte gå hjem igen uden udsigt til nogen anden bolig, til noget arbejde eller i det hele taget til en egentlig mærkbar forbedring i sin livssituation. Selvfølgelig kan man blive holdt i live, og man kan overleve, men så er det også slut med det.

Det er også klart, at de besparelser har betydet endnu mere ydmygelse og endnu mere pacificering. Der er stadig nogen, der taler om, at bistandsloven er noget, der sigter på hjælp til selvhjælp, og alt det dér, men vi tror slet ikke på, at det er muligt inden for det sociale system, vi har, at arbejde med denne hjælp til selvhjælp. Det er den for længst afdøde gammelliberalisme, der stikker hovedet frem igen, og med disse besparelser turde det dog være en endnu mere fjern forestilling.

Man har også gennemført nogle ændringer af § 37, som er kontanthjælpen, og § 42, som er uddannelseshjælpen. Hvor man førhen modregnede omkring det halve af egenindtægten i disse ydelser, er det i dag sådan, at man modregner det hele. Det vil sige, at skulle endelig en af dem, der får hjælp efter § 37 eller § 42, få mulighed for selv at tjene nogle penge, selv at gøre noget for at forbedre sin situation, skal det såmænd nok blive modregnet, så der ikke kommer en krone mere ud af det i sidste ende. Jeg ved ikke, hvordan det skulle fungere sammen med hjælp til selvhjælp. Det er bl. a. de så hyppigt omtalte enlige kvinder, som alle jo har en dyb politisk forståelse for, som dette her går ud over.

Heller ikke forholdene for de unge, som jo også er blevet sat i centrum i denne folketingsssamling, er blevet ændret. Bistandsloven bygger jo på det grundprincip, at man skal have erstattet en eller anden indtægt, man tidligere har haft, fordi der er sket en eller

anden såkaldt social begivenhed. Problemet for de unge er naturligvis, at mange af dem ikke har haft nogen indtægt, som er faldet væk. Indtil man er 18, er der slet ikke noget at gøre, men når man bliver 18, er man henvist til underholdshjælp, eventuelt husleje-hjælp og disse berømtelige beskæftigelsesprojekter, som desværre i vid udstrækning handler om at få lov at lave noget, som hverken man selv eller andre kan se den helt store mening i. Dertil kommer, at mulighederne for at lave rådgivningsarbejde, for at lave vejledningsarbejde, for at lave opsøgende arbejde, for længst er forsvundet op i den blå luft, som er så taknemlig for, hvad der bliver foretaget herindefra.

Dertil kommer, at forholdene for de ansatte, socialarbejderne eller sagsbehandlerne, hvad I vil kalde dem, er blevet forringet til det uhyggelige. De bryder sammen under arbejdspresset, de har en så stor stak af sager, at bare det at prøve at komme igennem en lille smule af det, så de dog føler, at de nogenlunde kan følge med, er et umenneskeligt arbejdspress. De kan simpelt hen ikke magte det, og der er lavet stakkevis af undersøgelser, som faktisk viser, at sagsantallet pr. sagsbehandler er steget til det helt klart uacceptable.

Med hensyn til særfor sorgen, som også har været inde i debatten, tror jeg, det er nødvendigt at skelne mellem de mindre forsorgsområder og det store, nemlig åndssvagefor sorgen, for det er jo desværre sådan, at der faktisk, i modsætning til det, socialministeren sagde, er meget, der tyder på, at forholdene er blevet betydelig værre, end dengang dette område lå under staten. Det er tydeligst på de små forsorgsområder.

Hvis vi tager sådan noget som talefor sorgen, så havde man dengang to landsdækkende centre, et i København og et i Århus, men nu er det sådan, at i hvert fald det i København stille og roligt er ved at blive udsultet, naturligvis fordi amterne kigger på, hvad det koster at sende en klient til disse centre. Og det koster temmelig meget for det enkelte amt.

Det, der er problemet på de små forsorgsområder, er naturligvis, at det kan være svært at have den nødvendige ekspertise til at gøre noget for dem, der f. eks. er inden for talefor sorgen, de døve og de døvblinde, som der gud ske lov er meget få af i dette

[Tinning]

land. Og når man gennemfører en decentralisering, lægger det ud til amterne, så støder man ind i, at man mangler ekspertisen, og man mangler også mulighederne for at opbygge noget, man kunne kalde socialt meningsfulde fællesskaber for de klienter, det drejer sig om. Det, der så kommer ud af det, er en dequalificering, en forringelse, af de behandlingstilbud, man har at give.

Inden for åndssvageforsorgen ser problemerne lidt anderledes ud, men det drejer sig i høj grad om, at institutionerne stadig væk er for store, og at personalet er for dårligt uddannet i vid udstrækning. Det er meget godt at lægge en række af disse problemer over i de kommunale socialforvaltningers daglige funktion, men hvis de ikke samtidig bliver styrket gennem uddannelse og øgede ressourcer, sker der igen dér en flytning, som forringere vilkårene.

Formålet med socialindkomsten var – skrev man – en mere retfærdig fordeling af de sociale ydelser. Vi sagde allerede, da man indførte socialindkomsten, at det var plat hamrende umuligt og aldeles uladssiggørligt at lave sådan noget, hvis man ikke samtidig ville kigge på skattelovgivningen. Og det ville man ikke.

Et andet formål var et gøre reglerne mere forståelige, og det er der vel ingen grund til at sige så meget om. Jeg tror ikke, der er mange, der kender nogen, som mener, at specielt dette område er blevet mere forståeligt, og debatten herinde viser da også, at tingene ikke er mere gennemskuelige nu end førhen.

Derudover har vi fået den seneste redegørelse fra det faste socialindkomstvalg, der meget klart fortæller os, at man faktisk endnu ikke rigtig ved, hvem det er, der modtager de forskellige ydelser. Man ved heller ikke, hvad hver enkelt får. Der er nogle problemer omkring de såkaldte samspilsvirkninger, altså det med, at når man får lidt mere i lønningsposen, risikerer man at tabe nogenlunde det samme – og i enkelte tilfælde noget mere – i sociale ydelser.

Jeg synes, det er godt, hvis vi nu har fået en socialminister, der, som allerede lovet, vil følge med i debatten og eventuelt justere osv. Man kunne ønske, at vores nuværende socialminister ville udmønte denne følgen med i et skridt over for socialindkomstens anden fase, for det forekommer mig at være den del af socialindkomsten, som mest tydeligt drejer

sig om at forringe de sociale ydelser i dag på grund af en indtægt, som folk får om nogle år.

Inge Krogh (KrF):

Selv om jeg har ønsket socialministeren velkommen, vil jeg gøre det endnu en gang. Og så har jeg siddet og regnet ud, at i de 8 år, jeg har været herinde, har der været 6 socialministre. Det kan måske være et tegn på, at det er et lidt vanskeligt område.

Da bistandsloven trådte i kraft, blev der brudt med en del principper, og det har siden præget det sociale område. Bl. a. blev der ved ikrafttrædelsen lagt megen vægt på, at alle borgere skulle stilles ens. De gik ind ad den samme dør og fik en tilfældig sagsbehandler, der ikke var uddannet inden for noget specielt område. Det er klart, at det skabte kaos i begyndelsen, men jeg tror, at man mange steder simpelt hen har ordnet det sådan, at man har skabt sagsbehandlere, der er eksperter på bestemte områder.

Men jeg tror, der mangler noget. Bl. a. tror jeg, der mangler en speciel hjælp til enkeltpersoner eller familier, der er ramt af alkoholproblemet. Hjælpen udbetales til alle uden hensyn til, hvorfor man er kommet i nød, og det er vel også rigtigt, men jeg tror dog, det var rimeligt i tilfælde af alkoholmisbrug at følge sagen op med et tilbud om behandling, måske af den enkelte, måske af hele familien. Det ville sikkert spare betydeligt på de sociale udgifter, hvis man i kommuner eller amtskommuner havde alkoholkonsulenter, der dels kunne oplyse om alkohol, dels kunne henvise til behandling for alkoholproblemer. I de fleste kommuner mangler der også alkoholfri miljøer til de unge og i øvrigt også til andre personer; selv i sportshaller er der udskænkning af alkohol. Det er altså meget vanskeligt for unge at være et sted, hvor der ikke udskænkes alkohol.

Særforsorgen er blevet omtalt af flere, og den blev som bekendt udlagt fra staten til amterne i 1980. Jeg synes, det er et udmærket princip, at beslutninger om forsorg tages så nær borgeren som muligt. Hvordan det er gået i amterne, er noget forskelligt, og jeg tænker her på de åndssvage, specielt de multihandicappede, der har brug for boinstitutioner. Her har man i amterne efter min mening i alt for høj grad forkastet den lægelige eks-

[Inge Krogh]

pertise, som jeg mener virkelig var til gavn for de åndssvage, og så har man yderligere centralt skabt et socialpædagogisk supermarked, idet man har lagt uddannelserne om, så uddannelsen til socialpædagog foregår sådan, at den kan bruges inden for samtlige forsorgsgrene. Det tror jeg vil blive frygteligt for dem af vore medborgere, der er multihandicappede. Der er fortsat en del, der har fået deres uddannelse under åndssvageforsorgen i årene 1959-75, men det må nødvendigvis være sådan, at der bliver forholdsvis færre og færre af disse, og jeg tror, det vil betyde absolut dårligere forhold for vore åndssvage.

Jeg tror, det er meget vigtigt, at man får undersøgt disse forhold. Man kan blot tænke på, hvad der sker på den institution, der er oprettet i Københavns kommunes område. Og at forsorgen for de multihandicappede, der bor i forældrehjemmene, også er dårlig, hører man i hvert tilfælde meget om. Man mangler den ekspertise, som de socialrådgivere havde tidligere, der kun kom i hjem, hvor der var åndssvage børn. Det er vanskeligt at sætte sig ind i noget sådant.

Jeg tror også, at de, der er åndssvage i lettere grad - ja, man må ikke bruge ordet åndssvag, det ved jeg godt, men afskaffelsen af ordet forandrer jo desværre ikke menneskene - altså de, der er åndssvage i lettere grad, og som kan klare sig uden hjælp, har vanskeligt ved at komme ind i køen på bistandskontorerne.

En del alkoholproblemer, narkoproblemer og kriminalitet, herunder også vold, ville kunne undgås, tror jeg, hvis man fik en bedre familierpolitik, så det tror jeg det er meget vigtigt at man arbejder med inden for socialpolitikken.

Psykologer har påvist - ja, det er vel ikke engang nødvendigt at bruge psykologer til det - at det er meget vigtigt for børns opvækst, at de er trygge, og det bliver de, når de kan være i et hjem, hvor der er tid til dem. Jeg tror derfor, det ville spare store beløb, hvis man udbetalte et beløb til hver familie, hvor en af forældrene blev hjemme for at tage sig af børnene. Det ville spare pladser på de dyre børneinstitutioner og give mindre sociale udgifter på længere sigt.

Om der er kaos, ved jeg ikke, det tør jeg ikke udtale mig om, men der er i hvert fald ét sted, hvor det nærmer sig det, og det er på

ældreområdet, når man er kommet så langt, at man ikke kan klare sig hjemme. Det er i hvert fald sådan, at der i de større kommuner er alt for få pladser på plejehjemmene. De ældre flyttes ofte mange gange, før de kommer på et plejehjem i nærheden af deres tidligere hjem. De skal på langtidsmedicinsk afdeling for at undersøges, og ofte anbringes de derfor på plejehjem langt fra det sted, hvor de bor. Det kan tage en dagsrejse at besøge dem, og selv om der måske én gang ugentligt gives gratis transport for besøgende til institutionen, betyder det dog, at vennerne har vanskeligt ved at komme. Ofte er også vennerne ældre mennesker, og det er for anstrengende for dem at bruge en hel dag på rejse og besøg. Der bør være mulighed for, at de ældre, når det er nødvendigt, kan komme på et plejehjem ikke for langt fra deres hidtidige bolig.

For øvrigt er det helt urimeligt, at de ældre endnu de fleste steder kun har ét værelse; det vil sige, at de opholder sig det meste af dagen i det værelse, som de også sover i om natten. I øvrigt synes jeg, det er urimeligt, at de ældre skal betale 60 pct. af deres indtægt for at være på plejehjem, selv om det er ganske små indtægter, de har. Det er, som om man i vort samfund konstant straffer dem, der har sparet en lille smule op.

Så er der lige én ting til, jeg vil sige, og det er, at man skulle nok tænke lidt mere på venteværelserne på bistandskontorerne. Af og til sætter jeg mig ned i det stedlige venteværelse, og dér får man et indtryk af det klientel, der kommer, men man får også et indtryk af, hvor forfærdeligt det er at opholde sig i et lille, overfyldt rum, indtil man skal ind at tale med socialrådgiveren. Meget ville sikkert også være vundet, hvis man tænkte på at være lidt mindre »skrankepaveagtig«. Jeg ringede for nylig til et bistandskontor og bad om at få lov til at tale med en sagsbehandler, og der blev så sagt i en meget bestemt og afvisende tone, at telefontiden var overskredet. Da jeg så fortalte, hvem jeg var, fik stemmen i hvert fald en helt anden lyd.

Socialministeren (Bent Rold Andersen):

Jeg vil gerne indledningsvis sige, at beklagelsen af, at det ikke var Bent Hansen, som havde lejlighed til at deltage i denne debat

[Socialministeren]

og besvare de spørgsmål, der er stillet, deler jeg i meget høj grad.

Jeg tror, man vil undskylde mig, at jeg ikke er i stand til at gå ind på en lang række af de konkrete ting, som er trukket frem. Jeg foretrækker at prøve at trække nogle hovedlinjer, nogle mønstre, op i den debat, der har fundet sted her, og prøve at foretage nogle vurderinger. Jeg tror, at jeg derigennem bedre vil være i stand til at tilkendegive den holdning, jeg har til nogle af de centrale problemer, der er rejst, end hvis jeg gik ind på at kommentere de enkeltheder, man har været inde på.

Jeg vil i denne forbindelse gerne sige, at hvis vi skal have en debat af mere principiel art om sociallovgivningen, så synes jeg, at det uheldigst mulige udgangspunkt er et forsøg på at dokumentere, at der skulle være kaos, alene ved hjælp af nogle ganske enkelte eksempler. Det er ikke et egnet udgangspunkt for en principiel socialpolitisk debat, og jeg vil i øvrigt gerne sige, at de konkrete eksempler, som er blevet trukket frem, specielt af hr. Askjær Jørgensen, efter min opfattelse er blevet tilstrækkeligt kommenteret af de øvrige ordførere. Derfor føler jeg ingen trang til at gå ind på dem, blot vil jeg sige, at jeg i al almindelighed vil afvise at lade min socialpolitiske holdning bestemme af enkelttilfælde. Derimod er jeg meget interesseret i i øvrigt at få forelagt enkelttilfælde for at få mulighed for at vurdere, generelt set, rimeligheden af enkelte dele af sociallovgivningen.

Jeg vil derfor hellere gå ind på spørgsmålet: hvor ligger egentlig problemerne i vores sociallovgivning i dag, sådan som de er fremgået af den debat, der har fundet sted her?

Det ligger klart, at en af de ting, som mange ordførere har været inde på, er spørgsmålet om det meget komplicerede socialpolitiske system, den meget komplicerede lovgivning og ikke mindst det meget komplicerede yderligere regelsæt, der findes i cirkulærer, hvad enten de er udsendt af ministerier eller styrelser eller i form af de såkaldte skuffecirkulærer, som man kan finde i de enkelte forvaltninger.

Der er nok ingen, som ikke langt ville foretrække, at vi kunne bygge en sociallovgivning op på enkle, faste regler, nemme at administrere for myndighederne, nemme at overskue for borgeren og velegnede til at be-

skytte hans retsstilling. Men hvad er det egentlig for et problem, vi kommer til at stå over for? Det er det, at når vi forsøger at skabe enkle, faste regler, så mødes de af en virkelighed, der er mere kompliceret end som så, og jeg mener, at fru Aase Olesen gennem sine eksempler illustrerede det på en meget velegnet måde.

Det husstandsbegreb, som jo er udgangspunkt for en række af de regler, vi skal administrere, blev skabt i en tid, hvor folk, når de ønskede at leve sammen i en længere periode, giftede sig, og så havde man et velegnet udgangspunkt for at placere folk i forhold til lovgivningen. Det går godt, så længe folk bliver ved med at følge det handlingsmønster, men det går op i limningen, når mennesker, der lever sammen i mange år, undlader at gifte sig, og når de, der gifter sig, holder op med at leve sammen. Under sådanne vilkår bliver selve husstandsbegrebet på mange måder meget vanskeligt at arbejde med administrativt, og så rejser sig dels spørgsmålet, om vi kan tilpasse det regelmæssigt, dels spørgsmålet, om det i virkeligheden på et tidspunkt bliver nødvendigt at overveje, om vi overhovedet kan lave faste regler omkring sådan et begreb.

Jeg mener ikke, at jeg er i en situation for øjeblikket, hvor jeg kan tage stilling til det spørgsmål, og jeg afventer naturligvis med meget stor interesse resultatet af det arbejde, som foregår i justitsministeriets ægteskabsudvalg.

Men man kunne også nævne andre eksempler. Sygdomsbegrebet er heller ikke det nemme, klare begreb som udgangspunkt for administrative handlinger, som det har været før, og alle de debatter, der har fundet sted her i folketinget om indkomstbegrebet, viser jo også, at selv dette begreb er vanskeligt at håndtere, når der skal administreres.

Resultatet af alt dette bliver, at hvis man laver enkle, faste regler, vil der vise sig mange enkelttilfælde, hvor de kommer til at virke uretfærdigt, og prøver man så til gengæld at lave reglerne sådan, at disse enkelttilfælde kan behandles på en mere rimelig måde, ender man i, at regelsystemet bliver kompliceret. Så får vi alle problemerne med borgerens vanskeligheder ved at overskue det, og vi får alle problemerne med sagsbelastningen på personalet og spørgsmålet om, hvordan per-

[Socialministeren]

sonalet overhovedet kan uddannes til at klare disse ting.

Det andet hovedproblem, som jeg føler er blevet rejst her i debatten, drejer sig om prioriteringen. Jeg synes, at alle eller stort set alle har erkendt, at det ikke er muligt for os fuldt ud at tilgodese alle behov, og det er naturligvis specielt vanskeligt i en periode, hvor vores ressourcer, også uden for socialområdet, er knappe. Her bliver naturligvis prioriteringsproblemet ganske centralt.

Der er jo næsten ikke nogen gruppe, som vi ikke i ganske særlig grad burde tilgodese i større omfang, end vi har gjort indtil nu. Der har været nævnt kontanthjælpsområdet, ældreomsorgen, revalidering, børneområdet, enlige mødre, særforsorg, multihandicappede og en lang række andre områder. Og når jeg her siger, at vi gerne ville tilgodese dem alle sammen, ligger der ikke i dette nogen overfladiskhed. Jeg mener, at det virkelig er nødvendigt for os at gennemse, om der er nogle af disse områder, som i særligt omfang er nødlidende. Vi skal blot være opmærksomme på, at vi ikke kan tilgodese alle, og der vil nødvendigvis være problemer, som stadig er uløste.

Dette problem om prioritering kan jo i virkeligheden kun løses på én måde, og det er ved at arbejde henimod at gøre selve sikringssystemet mere effektivt, så den indsats, der gøres, nyttiggøres i endnu højere grad, end det har været tilfældet før.

Vejen til at sikre sådan noget er at foretage forsøgs- og udviklingsarbejde, at prøve sig frem, at lade eksperimenter blomstre, og her vil jeg gerne sige som min holdning, at en af de ting, som er nødvendige for at muliggøre sådan noget, er at sørge for, at den centrale styring af det lokale arbejde ikke bliver for stram, og at sikre, at finansieringsreglerne er hensigtsmæssige over for et sådant forsøgs- og udviklingsarbejde. Jeg vil gerne tilkendegive, at den betænkning, som foreligger fra et af fru Ritt Bjerregaard nedsat udvalg om finansieringen inden for det sociale område, efter min opfattelse er et meget interessant dokument, som måske kan være et velegnet grundlag for et bedre forsøgs- og udviklingsarbejde.

Lad mig slutte af med at sige, at der efter min opfattelse ingen færdige løsninger findes på de problemer, som vi har diskuteret her. Der er ingen færdige løsninger på problemet

om faste regler over for skøn, og der er ingen færdige løsninger på vores prioriteringsproblemer. Det farlige vil være, hvis vi tror, der er det, hvis vi tror, at vi er i stand til at lave universalløsninger én gang for alle, eller at det lader sig gøre at tage stilling til disse ting ved principielle holdninger. Det vil uvægerlig føre ind i pendulsvingninger i udviklingen, som vi har oplevet mange af. I den tid, jeg har interesseret mig for socialpolitik, gennem 25-30 år, har jeg set adskillige pendulsvingninger mellem faste ydelser og skøn, hele tiden fordi man tror, at når det går galt på det ene område, så kan man ved en principiel stillingtagen til det modsatte rette det op. Det lader sig ikke gøre. Vi bliver nødt til at arbejde med tingene, eksperimentelt, åbent, lære af praksis, og i den forbindelse har jeg været meget glad for de tilkendegivelser, der har været fra mange sider om ønske om samarbejde omkring en udvikling på området, også af nye løsninger.

Det har været nævnt, at det er en svær opgave at være socialminister, og at der har været mange gennem de sidste år. Jeg vil sige, at jeg føler det som min egen mulighed at trække på de tilkendegivelser om åbenhed og samarbejdsvilje, der er kommet fra alle sider, og jeg vil også gerne sige, at jeg vil imødekomme disse ønsker for mit vedkommende; der er ingen, jeg på forhånd vil udelukke fra et sådant samarbejde og en sådan dialog.

Askjær Jørgensen (FP):

Der er et gammelt ord, der siger, at man skal lære, så længe man lever. I dag har jeg lært, at der er nogle, der ikke opfatter betydningen af ordet kaos og kaotisk på samme måde, som jeg gør. Jeg har noteret mig, at både folk, der har det privilegium at have en høj uddannelse bag sig, og også andre lægger andet i det ord, end jeg gør.

Socialministeren erkender, at vi har en meget kompliceret sociallovgivning, og jeg tror, at alle, der har beskæftiget sig med socialpolitik, vil erkende, at der er i tusindvis af borgere, der føler sig usikre med hensyn til, hvad vores sociallovgivning egentlig går ud på, hvad der egentlig tilkommer én, og hvordan det sociale net egentlig er. Disse borgere føler, måske uberettiget, men fordi de ligesom undertegnede ikke er i stand til at se

[Askjær Jørgensen]

igennem den kolossale bunke af cirkulærer, at de er i den situation, jeg har tilladt mig at beskrive som noget kaotisk, og det er måske, fordi den socialdemokratiske ordfører føler lidt dårlig samvittighed, at hun ligesom sparker lidt voldsomt fra sig, fordi jeg som oppositionspolitiker har tilladt mig at rejse nogle spørgsmål vedrørende det socialpolitiske område.

Det er jo sådan, at når man er regeringsparti, føler man, at man har et vist ansvar. På den modsatte led et det sådan, at vi andre synes, vi har pligt til at holde regeringspartiet og regeringen i ørerne med hensyn til den politik, den fører, når vi oplever, at masser af mennesker henvender sig til os og siger: vi synes, det her er helt urimeligt, vi oplever det her som helt skævt. Og det kan vi så gå i detaljer med, hvad enten det er gartneren ved Århus eller andre. Der er i hvert fald tusinder af mennesker, der oplever, at de i deres kontakt med det sociale system bliver behandlet groft uretfærdigt. Det er i hvert fald tingenes tilstand.

Det er muligt, at det er, fordi man ikke forstår det, og fordi man ikke kan kommunikere med hinanden, det ved jeg ikke. Men der er ingen, der skal komme her og påstå, at alle borgere føler sig trykke i vort sociale system.

Fru Lis Møller forstod ikke den dybere mening med debatten i dag, men desuagtet er der en række ordførere, der har peget på nogle områder, hvor det synes, det ikke gik godt; der er altså en række ordførere, der finder, at der er nogle områder, man godt kan behøve at diskutere.

Så mener nogle, at vi måske har lavet forespørgslen for bred. Ja men hvis vi havde rejst en stribe forespørgselsdebatter, én om særforborg, én om socialindkomststøtning osv., havde det vel også været galt. Jeg var inde på lidt tidligere over for fru Aase Olsen, der var nødt til at gå, at det med tidspunktet også var galt. Ja, man kan sagtens finde på noget at angribe os for, men vi kom altså til denne debat helt ærligt, helt ærligt, fru Inge Fischer Møller, fordi vi synes, at folketinget har pligt til over for offentligheden at sige, hvad vi mener på dette område.

Jeg synes faktisk, at arbejdet i socialudvalget fungerer tilfredsstillende, men dermed være ikke sagt, at vi ikke har pligt til her, hvor der er offentlighed på, at sige, hvad vi

mener om det på den ene og den anden måde.

Jeg ved godt, at det er moderne at være utilfreds med, hvis man er folketingsmedlem, at skulle arbejde en fredag eftermiddag, men jeg synes, vores vederlag som folketingsmedlemmer er så stort, at det er rimeligt, at denne debat er kommet på. Jeg har fuld forståelse for, at man ikke har mulighed for at lægge den anderledes, idet der er så stort et arbejdspress, og derfor anerkender jeg, at man har anstrengt sig for her i huset at lægge den så hensigtsmæssigt som muligt. Jeg har ingen indvendinger imod, at det blev en fredag eftermiddag, for jeg mener, vi godt kan bestille noget, selv om det er fredag eftermiddag, og jeg mener også, at de enkelte partier godt kan opfylde deres forpligtelse til at fortælle offentligheden, hvad de mener om dette og hint inden for området her.

Nogle har nævnt, at det ikke er så galt, efter at særforborgen er blevet udlagt, men der er ingen, der har påstået, at det er blevet bedre af, at den lagt ud i amterne, og det var faktisk det, jeg spurgte om. Der er faktisk ingen, der konkret har kunnet gå imod det, jeg har peget på her. Der er heller ingen, der har været heroppe at sige: alt er i den skønneste orden hele vejen rundt på det sociale område. Ergo: når det ikke er det, kan situationen blive bedre, og så har vi pligt til at prøve på at gøre den bedre, og så har offentligheden krav på at høre vores mening om det. Det er den forpligtelse, jeg mener vi har prøvet på at opfylde i eftermiddag, og så kan man være sur over det eller glad for det, som man vil. Det har jeg ingen problemer med. Jeg kan sagtens leve med, at der er nogle, der er lidt trætte af at skulle bruge en fredag eftermiddag på det her.

Jeg skal så erkende over for fru Inge Fischer Møller, at vi internt drøfter vores politik på området vedrørende invalidepensionister. Det er korrekt, at vi først i 1970'erne fandt, at man i masser af tilfælde kunne hjælpe invalidepensionisterne ved at finde nogle job til dem, så de kunne få en meningsfyldt tilværelse. Men vi er faktisk kommet til det resultat, at det er næsten umuligt, når der er så mange arbejdsløse, der har deres fulde førlighed, og derfor har jeg fået den opgave at prøve at finde ud af, hvordan vores holdning så bør være, når nu samfundet

[Askjær Jørgensen]

er, som det er. Det kan jeg så lade være med at kritisere socialdemokratiet for én gang til.

Men vi kan altså se, at der er mange arbejdsløse, og vi er klar over, at så længe der er så mange arbejdsløse, er det nok umuligt i højere grad at få de mere eller mindre handicappede integreret i arbejdsmarkedet. Så må vi finde en anden vej, for det er en ærlig sag, at man vil forsøge at tilpasse sin politik på et område. Det prøver vi på her. Vi har forsøgt at få nogen inspiration på dette område, for vi synes, det er helt utilfredsstillende, at vi skal sige til de mennesker, som nok er handicappede på den ene eller anden måde, men som dog kunne klare en hel del job, at vi ikke kan skaffe dem mulighed for at fungere i et job. Jeg tror, de aller-allerfleste mennesker i dette samfund ønsker at være med til at opretholde samfundet. Jeg tror, de allerfleste ønsker at bidrage til at forøge vores velstand. Jeg tror, at alle mennesker, især de handicappede, meget intenst ønsker at få lov til på en eller anden måde at bidrage og gøre noget til gengæld for det, de får.

Det er altså det, der har været inspirationen til vores revurdering af de handicappede, de invalides, situation. Jeg synes, at socialudvalgets formand skulle prøve at tage positivt op, om vi kunne diskutere, hvordan vi kunne tilbyde de mennesker noget, så de kunne få en lidt mere meningsfuld tilværelse. Jeg kunne komme med en masse citater af, hvad socialdemokraterne har sagt, og fru Inge Fischer Møller ville tage et historisk tilbageblik på, hvad vi har sagt. Jeg skal gerne erkende, at vi heller ikke ville være i stand til som regeringsparti, så længe samfundets økonomi er, som den er, at skabe det fuldkomne. Det tror vi ikke at vi kan. Men vi synes faktisk, at vi burde hjælpes ad i folketinget og skabe en situation, hvor de svage i samfundet kunne føle sig mere trygge. Det vil jeg håbe kan blive resultatet af denne eftermiddag. Det har været vores hensigt, og derfor skal jeg undlade at svare på de lidt urimelige angreb, der ind imellem er rettet mod os. Jeg skal sige til ministeren, at jeg er fuld af forståelse for, at ministeren ikke går ind på de specifikke områder. Det er fuldt forståeligt, det er i orden.

Inge Fischer Møller (S):

Jeg er da ked af, at hr. Askjær Jørgensen betragtede min efterlysning af dokumentation for hans påstande her i dag som et forsøg på at sparke. Det har der ikke været tale om. Men hermed er ikke sagt, at jeg ikke i andre situationer har haft lyst til det. Det kan vi jo diskutere ved anden lejlighed. Jeg synes også, det er morsomt, at hr. Askjær Jørgensen prøver at knibe lidt udenom. Det er jo altid fint at sige, at nogle foretager et historisk tilbageblik, og hvis jeg virkelig systematisk var i stand til det, så ville jeg også føle mig meget beæret. Det, jeg refererede til, var et ændringsforslag til finansloven her i 1982. Jeg kan også nævne et forslag, der skal ændre forholdene for enkepensionisterne. Hr. Askjær Jørgensen ønsker et samfund, hvor alle mennesker har en meningsfyldt tilværelse. Det vil socialdemokraterne også gerne have, og jeg er ikke i tvivl om, at alle er enige om det. Men hr. Askjær Jørgensen må, hvis det er noget, der virkelig menes ærligt, tage en snak med den finanspolitiske ordfører for hans eget parti.

Når det er sagt, vil jeg sige, at jeg synes, man slipper lidt let over at rejse en forespørgselsdebat og ikke besvare nogen af de stillede spørgsmål. Så kan hr. Askjær Jørgensen sige, at nogle er kede af at bruge en fredag eftermiddag herinde. Det er jeg ikke. Jeg synes, socialpolitik er vigtig, men jeg synes til gengæld, at når man beder andre om at stille op og gøre sig klar til at tage en forespørgselsdebat og fremhæver både mundtligt og skriftligt nogle eksempler, så må man også komme med nogle argumenter, der fortæller, at påstandene er holdbare. Jeg vil endnu en gang efterlyse svar vedrørende det eksempel, hr. Askjær Jørgensen fremdrog, og hvorefter en borger skulle betale 12.000 kr. for hjælpemidler. Jeg synes, det er groft, at man kommer og fortæller, at det drejer sig om en borger, der har det dårligt, når det i virkeligheden er det stik modsatte, der er tilfældet. Men det kan jo også være, at hr. Askjær Jørgensen er træt. Det er ikke mig, der har fremhævet, at det er sent fredag eftermiddag, det er hr. Askjær Jørgensen. Hvis hr. Askjær Jørgensen er for træt til at kunne huske, så vil jeg da godt vise min velmenende holdning og overbærenhed ved at vente og få tallene ved en senere lejlighed. Men lidt ærlighed må der altså være med i spillet. Vi

[Inge Fischer Møller]

kommer ikke ret langt ved bare at skyde hinanden uhæderlige motiver i skoene.

Lis Møller (KF):

Det er da helt rigtigt, hvad socialministeren siger: at der findes ingen færdige løsninger. Jeg tror egentlig heller ikke, at man på noget tidspunkt vil kunne nå så langt, at man kan lovgive for hvert enkelt menneske i samfundet, men vi kan jo forsøge så godt, som vi overhovedet kan.

Jeg har ikke, som jeg tror, ministeren opfattede det, lagt mig fast på, at vi skal over til retsprincippet i stedet for skønspincippet. Jeg siger bare, at nogle gange kunne jeg ønske mig det, når jeg ser ulighederne inden for de forskellige områder.

Jeg ville meget gerne høre, om ministeren vil sætte det forsøg, som var påtænkt med hensyn til kontanthjælpen, i gang.

Socialministeren mener også, at særforsorgens udlægning er lykkedes. Det er jeg ikke helt så sikker på. Jeg synes faktisk, at Sundbyvang, som jo nu Københavns kommune har ansvaret for, er et tydeligt bevis på, at dér er det i hvert fald ikke lykkedes. Vi må jo nok tage den sag op igen i socialudvalget efter det sidste, der er passeret.

Jeg har bedt om en redegørelse i socialudvalget for udlægningen, men den har vi ikke fået endnu; jeg håber, den når frem.

Fru Inge Krogh sagde, at man ikke må bruge ordet »åndssvag«. Jeg kan ikke lade være med lige at sige det, for hvorfor i alverden må vi ikke bruge ordet »åndssvag«? Dette fjollede ord »evnesvag«! Disse mennesker er svage i ånden, men de har evner til mange forskellige ting, og derfor mener jeg, at ordet »åndssvag« er meget smukkere end »evnesvag«.

Jeg er også meget interesseret i at få at vide, hvornår socialministeren vil komme med en pensionsreform, så vi får forenklet hele pensionssystemet, for det trænger vi i høj grad til.

Hr. Tinning var inde på, at alle har sympati for § 42 i bistandsloven. Jeg bad daværende socialminister Bent Hansen være opmærksom på, at enlige mødre i dag faktisk skal være psykisk eller fysisk handicappede for at få uddannelseshjælp efter § 42. Det vil jeg også gerne bede socialministeren kigge på.

..(Kort bemærkning).

Inge Krogh (KrF):

Jeg er fuldstændig enig med fru Lis Møller i, at ordet »åndssvag« er en ganske udmærket betegnelse for de multihandicappede, men jeg er ofte, bl.a. i læserbreve, blevet irettesat for at bruge ordet. Men som sagt, jeg synes, det er udmærket.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg vil ikke debattere, hvad tingene hedder, for kendsgerningerne er, at de fungerer, som de gjorde før udlægningen.

Men jeg vil fortsætte min føljeton, og det bliver til fru Inge Krogh, der kom ind på ældreproblematikken. Jeg var inde på, da jeg var heroppe i første omgang, at kommunerne skubber deres ansvar væk ved at indlægge på hospital. Jeg vil bede den nye socialminister om at skrive sig bag øret, om ikke det var en god idé, at kommunerne betalte den hospitalsseng, så de kom i gang med at lave deres alternativer, nemlig kollektive boliger og beskyttede boliger og en udvidet hjemmehjælpsordning. Der går, så vidt jeg ved – hvis det skal være kvinder – nok af arbejdsløse kvinder, som gerne vil overtage det arbejde; de kan bare ikke komme til. Nu skal vi i øvrigt ikke forfalde til at tro, at alle ældre kommer på plejehjem. Det er kun 20 pct.

Jeg vil gerne spørge, hvad det er for en holdning, vi har til de ældre. Hvad er det for en holdning, vi i det hele taget har til folk, som skal hjælpes? Det er samfundets pligt, har vi i de senere år fundet ud af, det skal samfundet tage sig af, det kommer ikke os ved, vi er de produktive, og så må vi anbringe alle dem, der ikke kan klare sig selv, rundt omkring på de institutioner, der er.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge, om ikke der bliver mulighed for et bedre tilsyn med plejehjem. Det er jo kommunernes socialudvalg, der skal føre tilsyn med plejehjem. Det har svigtet i mange tilfælde. Det svigtede også, medens jeg selv sad i socialudvalget i Gladsaxe og var ansvarlig derfor. Det kommer sig af, at man har nogle fadderordninger, hvor det enkelte socialudvalgsmedlem skal ud på institutionen, og det gør man gerne anmeldt, man kommer ikke uanmeldt. Jeg tror, man skal have et andet system for dette tilsyn. Tingene bliver først

[Yvonne Herløv Andersen]

opklaret meget sent. De pårørende bryder sig ikke så meget om at klage, for så går det måske ud over mosteren eller moderen, eller hvem det nu er. Jeg synes, at de ældre er vores ansvar, de er den næste generations ansvar. Det er min pligt at tage mig af mine forældre, og der skal meget til for, at jeg ikke kan gøre det. Jeg bryder mig ikke om den holdning, at man skubber det hele fra sig – det at få børn er også samfundets ansvar; det må tage sig af dem og stille de ting til rådighed, der skal være – det er vores eget ansvar, og det bør det blive ved med at være, at få den rigtige holdning til det. Jeg er ikke tilbage til »raslebøssen«, for den ønsker jeg ikke genindført, heller ikke hjælpkasser, og hvad der ellers var. Men det er vores ansvar, det kan vi ikke skubbe fra os.

Der er også det problem med plejehjem, at det kniber lidt med lommepengene. Lommepegebeløbet er ikke så farlig stort, det er 407 kr. om måneden. Man kan sige, at hvis det kun er til personlige fornødenheder, er det o.k., men hvis folk ryger lidt og godt vil have en flaske kirsebærvin i skabet, hvis der kommer gæster, så er det altså meget lavt. Der er et plejehjem, der har indført, at de ældre skal købe sæbe, tandpasta osv. til personlig hygiejne ud af det beløb, og det synes jeg er helt urimeligt.

En anden ting er, at de har et meget lille tøjbudget på plejehjemmene, så at man meget ofte kommer ud for at måtte gå i andres tøj, fordi de ikke mere har brug for det; det kommer ganske naturligt. Den sidste dame, vi havde, var 88 år og skulle have sig en ny frakke. Det syntes man ikke, man var ikke så meget for at give hende de mange penge til en ny frakke, for hun kunne nok ikke slide den op. Jeg synes, det er urimeligt. Kunne man ikke kigge lidt på det? Jeg ved godt, at det ligger i kommunerne, men derfor har socialministeren vel egentlig den endelige styring af det. Vi må se lidt på, hvordan praksis er med hensyn til det.

Jeg har været ude for en sag med biologiske forældre; de er altså ikke gift, men har fælles børn. Det er et »kolonormt« problem. Den biologiske far har ikke forældreretten, men har barnet og har haft det siden fødslen. Han kan ikke opnå forhøjet børnetilskud, og jeg mener, man burde se på en ordning med, at børnetilskuddet følger barnets faktiske op-

holdssted med et vist antal måneder som grænse. Det kunne man jo gøre.

Jeg synes, at det har været en god debat, og så kan man sige, hvad man vil, om tidspunktet. Jeg synes, det er godt, den er kommet i denne samling. Jeg vil bede socialministeren om på baggrund af de ting, han har været fremme med i dag, og de mange tilsagn, som jeg siger tak for, at tage initiativ til en bredere debat om hele systemet på baggrund af de oplysninger, der kommer fra bl.a. lavindkomstkommissionen, så vi kan få set på, om det slår til, hvad vi er i gang med.

Jeg så meget gerne, at vi fik et system, der var til at forstå. Folk kommer til os, fordi de tror, at når de betaler kontingent til partiet, så har de en gratis socialrådgiver. Det er sjovt nok, det har vi vel alle sammen oplevet. Så får man deres budgetter osv. og skal sidde og se det igennem, og så oplever man, at de faktisk er blevet forkert behandlet fra starten, og det fører til de klager, vi har. Så forsøger man at rede sagen ud for dem. Sådan var det også i attenhundredenogleogfirs med folketingsmedlemmer; man skulle gå til dem og klage, og så kunne de fremme en billig invalidepension. Det kan ikke være den rigtige vej. Så må vi give dem fiduser, men fiduser med hensyn til det sociale system har folk altid spurgt efter. Jeg ville gerne, at vi fik en mere letforståelig lov. Hvis vi bliver ved med at give folk indtryk af, at det beror på et skøn, og de regner med lovens bogstav, så får vi altså de problemer, vi har i dag.

Tinning (VS):

Blot et par bemærkninger i anledning af, at socialministeren gjorde så forholdsvis meget ud af det med prioriteringen.

Jeg forstår det for så vidt godt, for det er selvfølgelig svært at være socialminister i en regering, som gennem flere år har ført en økonomisk politik, hvor man har indgået en række forlig, man godt vidste ville give øget arbejdsløshed. Det er også svært at være socialminister i en regering, som ikke vil røre ved ejerboligfradragene eller være med til at aftrappe dem sammen med den sociale lejeværdi. Det er selvfølgelig også svært at være socialminister i en regering, som angriber praktikpladsproblemet på den måde, at man afsætter 700–800 mill. kr. om året de næste 3 år for at forhindre, at der bliver endnu færre

[Tinning]

praktikpladser. Det er selvfølgelig også svært at være socialminister i en regering, der stadig opererer med et kasseunderskud af størrelsesordenen 30, 40, 50 mia kr., når man ikke rigtig ved, hvor man skal få dækning fra. Det kasseunderskud betyder netop, at man gældsætter den almindelige lønarbejder, og det betyder også, at rammerne for sociale reformer i mange år er utrolig begrænsede. Det er klart, at man får en lang række prioriteringsproblemer internt i den sociale sektor, når man opererer i en regering, som med hensyn til den mere overordnede prioritering har det med at prioritere kapitaltilskuddene fremfor alt muligt andet.

Hvis vi skal kigge på det inden for den sociale sektor, synes jeg, det er godt at høre, at der er noget på vej i næste samling vedrørende en mere omfattende varnehjælp og, så vidt jeg forstod, også en forenkling af pensionssystemet, som forhåbentlig kommer til at indeholde noget i retning af en forbedring af pensionerne. Jeg tror nok, at enigheden rækker så langt som til, at pensionisterne i hvert fald hører til i de grupper, som må prioriteres særdeles højt. Det er en befolkningsgruppe, som faktisk får det værre og værre og har fået det i mange år.

Jeg synes, det ville være endnu bedre, hvis den positive holdning over for vores pensionister kom til udtryk, når vi skal færdigbehandle forslaget fra socialistisk folkeparti om at fjerne den laveste invalidepensionsats umiddelbart, og når vi skal behandle – såfremt vi når det – forslaget fra VS om at genetablere den sociale pensionsfond. Det er jo også historien om en prioritering: på et tidspunkt valgte man at stoppe indbetalingen til den sociale pensionsfond, fordi man inden for sine egne rammer sagde, at hvis vi skal blive ved med de her massive kapitaltilskud, så kan det være svært at finde penge også til pensionisterne.

Socialministeren (Bent Rold Andersen):

Jeg skal begrænse mig til en kort besvarelse af de konkrete spørgsmål, der er stillet til mig.

En lille kommentar til hr. Askjær Jørgensen. Det er naturligvis rigtigt, at der findes borgere, der er usikre over for det sociale system og lovgivningen og over for en lang række andre ting. Det, der er farligt, når man

trækker det frem, er, at man let overser, at der faktisk er temmelig mange borgere, som er tilfredse med, at dette system eksisterer, og også på mange måder er tilfredse med den måde, det fungerer på.

Til fru Lis Møller vil jeg gerne sige, at jeg ikke er i stand til at sige for øjeblikket – det tror jeg enhver vil forstå – ret meget om, hvor forsøgsvirksomheden omkring kontanthjælpen befinder sig for øjeblikket. Men jeg har givet udtryk for en helt principiel, meget positiv holdning til forsøgs- og eksperimentvirksomhed, som i virkeligheden nok er den eneste måde at klare en lang række af de problemer, vi har talt om her, på, og dem vil jeg naturligvis også lægge til grund for min vurdering af, om der skal gøres noget yderligere med hensyn til forsøgsvirksomhed på kontanthjælpsområdet.

Særforsorgens udlægning. Man kan ikke ud fra erfaringer om, at der stadig er problemer i særforsorgen, konkludere, at så er det blevet værre, end det var, da det var under staten. Ingen vil nægte, at der findes problemer. Det er mit almindelige indtryk – det er også det, jeg finder dokumenteret i § 7-planen – at udviklingen, også efter at det er overgået til amtskommunerne, har bevæget sig i positiv retning, og det er det, der er baggrunden for mine udtalelser i mit første indlæg her.

Med hensyn til en pensionsreform kan jeg sige, at der arbejdes for øjeblikket i ministeriet med en reform af førtidspensionssystemet. Det er ikke mindst inden for førtidspensionsområdet. Hvis der er noget sted, hvor vi overhovedet kunne bruge ordet kaos, så var det måske her. Der er mange ordninger, og de er ikke særlig godt koordineret. Der er mange muligheder for at falde igennem huller. Vi arbejder med at lave et system, som giver større ensartethed, og som kan afskaffe en del af de særordninger, som findes. Jeg vil gerne sige, ikke mindst i anledning af hr. Tinnings bemærkninger, at i den sammenhæng indgår også overvejelser om at afskaffe den laveste invalidepension.

I øvrigt vil jeg med hensyn til, hvad der skal ske på pensionsområdet, meget nødig udtale mig for øjeblikket. Jeg synes, det vil være naturligt at afvente den betænkning, der kommer fra ældrekommissionen. Det er klart, at ældrekommissionen beskæftiger sig med mange andre områder end pensionsom-

[Socialministeren]

rådet, men vi må forvente, at også overvejelser om det kommer til at indgå.

Jeg vil i øvrigt sige om de andre bemærkninger, der er kommet om ældreområdet – det gælder tilsyn med plejehjemmene, lompepengesystemet osv. – at det kan være svært for mig at stå her som formand for ældrekommisjonen indtil for ganske nylig og holde skjult, hvad jeg ved der formentlig vil komme frem i betænkningen. Men lad mig sige, at jeg har det bedste håb om, at vi vil få en god inspiration til at løse adskillige af de problemer, der har været nævnt her, når ældrekommisjonsbetænkningen foreligger.

Lad mig sige om kommunernes forhold til hospitalsvæsenet, som fru Yvonne Herløv Andersen trak frem, at i den betænkning, jeg nævnte, fra det såkaldte finansieringsudvalg på det sociale område indgår der tanker i den retning. Jeg er ikke for øjeblikket i stand til at tage stilling til, om noget sådant skal gennemføres. Hvad jeg kan sige, er, at der her ligger et materiale, som giver mulighed for overvejelser i den retning.

Lad mig sige til hr. Tinning, at hvis prioriteringsproblemerne kunne løses alene via den økonomiske politik, så var det måske ikke så svært, men uanset den økonomiske politik skal der prioriteres, fordi ressourcerne ikke er ubegrænsede. Det bliver de næppe på noget tidspunkt, og derfor vil de betragtninger, jeg gjorde gældende om prioriteringsproblemet, være relevante for os, uanset hvad vi ellers kan mene om den økonomiske politik her i landet.

Må jeg til allersidst igen sige, at jeg glæder mig meget over, at vi har fået denne indledning til en debat, hvor vi kan begynde at fornemme de områder, der har fælles interesse, og jeg glæder mig meget til at fortsætte både debat og samarbejde om disse ting.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Kun til fru Inge Fischer Møller. Gartneren i Skrydstrup har jeg besøgt adskillige gange, jeg har kendt ham personligt gennem 10 år, men jeg er ikke til sinds herfra at offentliggøre hans selvangivelse, selv om jeg meget nøje kender hans forhold på den ene og den anden måde. Hvis fru Inge Fischer Møller ligesom undertegnede havde besøgt den på-

gældende adskillige gange og kendte vedkommendes situation så godt, som jeg gør, så er jeg helt sikker på, at fru Inge Fischer Møller ville være enig med mig i, at vedkommende har grund til at føle sig forkert behandlet. Jeg er fuldstændig klar over, at hvis man tager oplysninger igennem systemet, konstaterer man, at han står noteret med en stor formue, fordi man siger, at gartneriet er så og så mange millioner kroner værd, men det hjælper jo ikke, hvis gartneriet ikke kan sælges, for der er altså ingen i dagens Danmark, der er i stand til at skaffe så mange penge, som der skal til. Selv om den pågældende gartner udtaler offentligt, at hvis han fortsat skulle lide stor uret i systemet, så må han nedlægge sit gartneri, ganske enkelt fordi det ikke kan sælges, kan det ikke lade sig gøre at få myndighederne til at sætte gartneriet til nul i opgørelsen eller i den offentlige vurdering.

F. eks. Holger Terkelsen, der er chefbandagist på ortopædisk hospital i Århus, og som også kender den pågældende godt, har følt sig foranlediget til at skrive flere steder, at man burde afskaffe handicapskatten, og jeg mener, jeg har fået bekræftelse fra chefbandagisten på, at den pågældende gartner ikke er behandlet godt i systemet.

(Kort bemærkning).

Inge Krogh (KrF):

Socialministeren sagde omtrent sådan: der er ikke noget bevis for, at de åndssvage har det dårligere nu under amtet end før. Mener ministeren ikke, at det er til skade for dem, at man har afskaffet – det er sket centralt, ikke fra amterne – den uddannelse, hvor de, der skulle tage sig af de åndssvage, virkelig blev uddannet til det og kun til det, fremfor det såkaldte socialpædagogiske supermarked, man har i øjeblikket, hvor man uddannes til at arbejde med klienter fra alle forsorgsgrøner?

(Kort bemærkning).

Lis Møller (KF):

Jeg vil gerne takke socialministeren for svarene på de spørgsmål, jeg stillede.

Jeg vil godt lige sige, at jeg ikke har sagt, at det er blevet værre efter udlægningen af særforsoeren, men jeg har bedt om, at vi får

[Lis Møller]

en undersøgelse af, hvordan det ser ud i dag, og jeg har også bedt om, at vi på et eller andet tidspunkt får et samråd med socialministeren i socialudvalget om udlægningen.

Socialministeren (Bent Rold Andersen):

Til fru Inge Krogh vil jeg gerne sige, at jeg ikke på nuværende tidspunkt har nogen bestemt opfattelse af, om der er sket nogen ændring, og i hvilken retning, i forbindelse med overgangen til andet uddannet personale inden for åndssvageforsorgen. Min helt umiddelbare fornemmelse er den, at der er meget, der kunne tale for en forholdsvis bred uddannelse, men da jeg ikke har været forbedret på at gå ind i en sådan detalje som denne, vil jeg gerne give tilsagn om at prøve at se på, hvilket materiale der kan belyse spørgsmålet.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

De bemærkninger, der faldt under debatten om tidspunktet for mødet, giver mig anledning til at sige, at tidspunktet for folketingets møder og dagsordenens indhold er alene afgjort af formanden. Det sker på formandens ansvar, og det ansvar påtager jeg mig gerne.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Begrænsning af fradragsretten for løbende ydelser). (Lovforslag nr. L 129).

Forslag til lov om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme. (Lovforslag nr. L 146).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Forsvarsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om forsvarrets organisation m.v. (Lovforslag nr. L 67).

Forslag til lov om hjemmeværnet. (Lovforslag nr. L 68).

Forslag til lov om forsvarrets personel. (Lovforslag nr. L 69).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 stedfortræder til Europarådets rådgivende forsamling.

Formanden:

Medlem af folketinget Poul Schlüter (KF) har meddelt mig, at han ønsker at udtræde af den danske delegation til Europarådets rådgivende forsamling.

Til ny stedfortræder for Ninn-Hansen (KF) i stedet for Poul Schlüter har vedkommende gruppe udpeget medlem af folketinget Knud Østergaard (KF), der herefter er valgt.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 4. maj 1982 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.57